

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μητροπ. Σισανίου & Σιατίστης κ. Παύλος: «Τα αίτια της σύγχρονης ποικιλόμορφης κρίσης»	195
Γ. Μποζώνης: Από την κρίση της σύγχρονης κοινωνίας	201
Χριστόδ. Γ. Κωνσταντόπουλος, αρχιμ.: Έθνος ανάδελφον	204
Γ. Διονυσόπουλος: Οι Ταλιμπάν της Θράκης	209
Διον. Κ. Μαγκλιβέρας: Εμείς και οι ξένοι μετανάστες	212
Νικ. Σπ. Βούλγαρης: Η Ιστορία μας, ασπίδα των νέων	215
Ν. Κάτσα: «Γ. ΑΒΕΡΩΦ» Το πλοίο που άλλαξε την ιστορία	219
Ανδρ. Κ. Κουτσόπουλος: Η συμβολή της Μονής Στουδίου στην αναγέννηση των γραμμάτων τον 9ο αι.	222
Γ. Δ. Μπάκος: Τα μετά την 28η Οκτωβρίου	225
Ν. Γ. Πούλης: Ο ηγετικός ρόλος ενός ανθρώπου	227
Ελ. Καζαντζή: Για δεσ... (ποίημα)	228
Θέσεις και Προβληματισμοί: Ο άνθρωπος της ευμάρειας - Η Ελλάδα θα καταβάλλει από το 2010 ως το 2014 συνολικά 83,7 δις ευρώ μόνο για τόκους! - Επικίνδυνη διεύθυνση του Ισλάμ - Η αλληλεγγύη και η πίστη	229

«ὄν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος
ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων» (Ψαλμ. μα΄, 2)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ – ΕΚΔΟΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»
ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Χριστ. Γ. Κωνσταντόπουλος

Συντάσσεται από επιτροπή

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

1) ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠ. ΠΑΥΛΟΣ»

ΙΣΘΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, Τ.Κ. 20100

Τηλ.: 27410-29663 & 6932-659820

FAX: 27410-75727

2) ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»

ΓΕΛΩΝΟΣ 9, Τ.Κ. 11521 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 210-6443294

Τύποις: Paper Graph
Συνδρομές υποστηρικτών γίνονται δεκτές.

(ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄ 1989 – 1998, τ. 100)

ΕΤΟΣ 2ο - ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ • ΤΕΥΧΟΣ 14ο (114ο) • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2010

ΕΚΚΛΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ

- Τα ενεργά Μέλη του Συλλόγου «Κοινωνική Προσπάθεια»
- Τους Φίλους, Συνδρομητές και Αναγνώστες των περιοδικών μας και προς όλους που εκτιμούν τη σημασία της λειτουργίας των ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»

Ο Πνευματικός Υπεύθυνος

και

τα Μέλη του Διοικ. Συμβουλίου «Κ.Π.»

α π ε υ θ ύ ν ο υ μ ε θ ε ρ μ ή π α ρ ά κ λ η σ η
γ ι α ο ι κ ο ν ο μ ι κ ή σ τ ή ρ ι ξ η .

προς συνέχισιν της λειτουργίας των Εκπαιδευτηρίων «Απ. Π.» και της έκδοσης των περιοδικών του.

• • •

Οι Φίλοι που επιθυμούν να στηρίξουν την ι. προσπάθεια του Έργου, ας σπεύσουν προς βοήθειαν.

(Προσφορές στον λογ. Ε.Τ.Ε. αρ. 65948001766. Ή με τραπεζική επιταγή επ' ονόματι του Συλλόγου «Κ.Π.». Ή με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: Εκπαιδευτήρια «Απόστολος Παύλος», 20100 Ισθμός Κορίνθου)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

“ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΗΣ ΚΡΙΣΗΣ”

του **Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου και Σιατίστης κ. Παύλου**

... **Ο**ί καταστάσεις τις όποιες διερχόμεθα είναι κρίσιμες. Ένα μεγάλο μέρος του λαού έχει την αίσθηση ότι έχουμε ήδη άργήσει να μιλήσουμε και με αγωνία αναμένει τον λόγο της Έκκλησίας. Οί ευθύνες μας είναι πολύ μεγάλες.

Καλούμεθα να μιλήσουμε σε μία εποχή κατά την οποία υπάρχουν δυνάμεις στον τόπο μας, οί όποιες επιτίθενται μετά μανίας έναντίον της Έκκλησίας και προσπαθούν να την οδηγήσουν στο περιθώριο της ζωής του τόπου μας. Όπως όρθότατα σημειώνει άγιος άδελφός: «Αυτό που ζει ό κόσμος στην περίοδο αυτή δέν τό έζησε ποτέ κατά τό παρελθόν. Αυτό που συμβαίνει στην πατρίδα μας είναι πρωτόγνωρο και συνταρακτικό. Μαζί με την πνευματική, κοινωνική και οικονομική κρίση συμβαδίζει και ή πάσης φύσεως άνατροπή».

Πρόκειται για προσπάθεια έκρί-

ζωσης και έκθεμελίωσης πολλών παραδεδομένων, τά όποια μέχρι τώρα θεωρούνταν αυτονόητα γιατή ζωή του τόπου μας. Από κοινωνικής πλευράς επιχειρείται μία άνατροπή δεδομένων και δικαιωμάτων και μάλιστα με ένα πρωτοφανές επίχειρημα. Τά άπαιτούν τά μέτρα αυτά οί δανειστές μας. Δηλώνουμε δηλαδή ότι είμαστε μία χώρα υπό κατοχή και έκτελούμε έντολές των κυριάρχων-δανειστών μας. Τό έρώτημα τό όποιο γεννάται είναι εάν οί άπαιτήσεις τους άφορούν μόνον οικονομικά και ασφαλιστικά θέματα ή άφορούν και την πνευματική και πολιτιστική φυσιογνωμία της πατρίδος μας...

Οί υπεύθυνοι για την κακή έξελιξη

Μία ματιά στον τρόπο με τον όποιο εξελίχθηκαν τά πράγματα στον τόπο μας δημιουργείτή βεβαιότητα ότι εφαρμόστηκε ένα

όργανωμένο σχέδιο με τη συμμετοχή πολιτικών δυνάμεων του τόπου μας, τό οποίο μᾶς όδήγησε στη σημερινή αίχμαλωσία της πατρίδος μας σέ άλλότριες δυνάμεις, οί όποιες επιβάλλουν τόν δικό τους τρόπο διακυβέρνησης καί με τά έδω όργανά τους επιχειρούν νά αλλοιώσουν τήν πολιτισμική ταυτότητα του τόπου μας.

Ό κάθε λογικός άνθρωπος διερωτάται: Γιατί δέν πήραμε νωρίτερα όλα αυτά τά δύσκολα μέτρα, πού σήμερα χαρακτηρίζονται αναγκαία; Όλες αυτές τίς παθογένειες της κοινωνίας καί της οίκονομίας πού σήμερα επιχειρούμε με βίαιο τρόπο νά αλλάξουμε, γιατί δέν τίς αλλάξαμε στην ώρα τους; Γιατί έπρεπε νά φθάσουμε μέχρις έδω; Τά πρόσωπα στην πολιτική σκηνή του τόπου μας είναι τά ίδια. Πώς τότε υπολόγизαν τό πολιτικό κόστος, γνωρίζοντας ότι όδηγούν τη χώρα στην καταστροφή, καί σήμερα αισθάνονται ασφαλείς, γιατί ένεργοούν ως έντολοδόχοι; Σήμερα γίνονται ριζικές ανατροπές για τίς όποιες άλλοτε θά αναστατωνόταν όλη ή Ελλάδα καί σήμερα επιβάλλονται σχεδόν χωρίς αντίδράσεις.

Η οίκονομική μας κρίση με πολύ απλά λόγια όφείλεται στη διαφορά μεταξύ παραγωγής καί κατανάλωσης. Στόν άργό ρυθμό της παραγωγής πού έπιτυγχάνουμε άπέναντι στο ύψηλό βιοτικό επίπεδο

βάσει του όποιου μάθαμε νά ζούμε. Όταν όσα καταναλώνουμε είναι πολύ περισσότερα άπ' όσα παράγουμε, τότε τό οίκονομικό ίσοζύγιο γέρνει προς τήν πλευρά των έξόδων. Η χώρα μας για νά άντεπεξέλθει, αναγκάζεται νά δανείζεται με τήν έλπίδα ότι τό διαταραγμένο ίσοζύγιο θά ανακάμψει. Όταν αυτό δέν γίνεται καί οί δανειστές άπαιτούν τήν έπιστροφή των δανεισθέντων σύν τόκο, τότε φθάνουμε στην κρίση καί στη χρεοκοπία.

Είναι καί άλλες χώρες πού εύρίσκονται σέ δεινή οίκονομική θέση καί λαμβάνουν σκληρά οίκονομικά μέτρα, δέν εύρίσκονται όμως στην ίδια άνυποληψία στην όποία εύρίσκεται ή χώρα μας.

Πρόκειται για έναν διεθνή διασυρμό καί χλευασμό της πατρίδος μας καί των κατοίκων της, πού τραυματίζει τήν έθνική μας αξιοπρέπεια. Άκούσαμε από όμογενείς ότι έφθασαν στο σημείο νά ντρέπονται νά δηλώνουν ότι είναι Έλληνες, διότι αυτή ή πληροφορία προκαλοϋσε τόν χλευασμό των συνομιλητών τους.

Η αίτία του διασυρμού όφείλεται στα ψευδή στοιχεία, τά όποια έδιναν στην παγκόσμια κοινότητα καί στα άρμόδια εύρωπαϊκά όργανα οί υπεύθυνες, υποτίθεται, έλληνικές κυβερνήσεις. Μία συνειδητή προσπάθεια έξαπάτησης, τήν όποία, εάν τήν έκανε ένας άπλός Έλληνας πολί-

της απέναντι στο ελληνικό Δημόσιο, θά οδηγούνταν σέ δικαστική κρίση καί καταδίκη. Μία τέτοια συμπεριφορά εξέθεσε διεθνώς τή χώρα μας, τραυμάτισε καίρια τήν αξιοπρέπειά της καί μᾶς εὐτέλισε ὡς λαό στή διεθνή κοινότητα...

Μία ἡγεσία πού δέν μπόρεσε νά σταθεῖ ὑπεύθυνα ἀπέναντι στόν λαό, πού δέν μπόρεσε ἢ δέν ἤθελε νά μιλήσει τή γλώσσα τῆς ἀλήθειας, πού πρόβαλε λαθεμένα πρότυπα, πού καλλιέργησε τίς πελατειακές σχέσεις, μόνο καί μόνο γιατί εἶχε στόχο τήν κατοχή καί τή νομή τῆς ἐξουσίας. Μία ἡγεσία πού παγίδευσε τόν λαό δίδοντας οἰκονομικές παροχές χωρίς νά ὑπάρχουν τά ἀνάλογα ἀποθέματα. Μία ἡγεσία πού γνώριζε τήν κατάσταση τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, ἀλλά πού ἐγκληματικά σιωποῦσε. Μία ἡγεσία πού οὐσιαστικά ὑπονόμευσε τά πραγματικά συμφέροντα τῆς χώρας καί τοῦ λαοῦ.

Καί ἡ εὐθύνη τοῦ λαοῦ

Κί ἀπό τήν ἄλλη, ἓνας λαός πού λειτούργησε ἀνεύθυνα. Πού γνώριζε καί ἄκουγε ὅτι οἱ παροχές τίς ὁποῖες τοῦ πρόσφερε ἡ ἡγεσία δέν προέρχονταν ἀπό τήν ἐγχώρια παραγωγή, ἀπό ἀποθέματα, ἀλλά ἀπό δάνεια. Ἕνας λαός πού δέν ἀγωνίσθηκε γιά τήν προκοπή τῆς χώρας, πού οὐδέποτε πρόσεξε σχετικές προειδοποιήσεις, ἀλλά παρα-

δόθηκε στήν εὐμάρεια, στόν εὐκολο πλουτισμό καί στήν καλοπέραση, πού ἐπιδόθηκε στήν κομπίνα καί στήν ἐξαπάτηση, πού δέν προβληματίσθηκε γιά τήν ἀλήθεια τῶν πραγμάτων, πού στερημένος ἀπό οὐσιαστική παιδεία δέν στάθηκε μέ κριτικό πνεῦμα ἀπέναντι στήν ἐξουσία. Ἡ αὐθαίρετη ἀπαίτηση δικαιωμάτων ἀπό συντεχνίες καί κοινωνικές ὁμάδες μέ πλήρη ἀδιαφορία γιά τήν κοινωνική συνοχή ὀδήγησαν κατά τό μεγαλύτερο μέρος στή σημερινή κατάσταση.

Ἡ οὐσία τῆς πνευματικῆς κρίσης εἶναι ἡ ἀπουσία νοήματος ζωῆς καί ὁ ἐγκλωβισμός τοῦ ἀνθρώπου στό εὐθύγραμμο παρόν, δηλαδή ὁ ἐγκλωβισμός του στό ἐγκρατούμενο ἔνστικτο. Ἕνα παρόν χωρίς μέλλον, χωρίς ὄραμα...

Τό κυνήγι τῆς κατανάλωσης, πού πηγάζει ἀπό μία ζωή χωρίς νόημα, μετέτρεψε τόν ἄνθρωπο ἀπό ἐλεύθερη προσωπικότητα σέ γρανάζι μίας ἀπρόσωπης μηχανῆς. Ἡ οἰκονομία δέν ὑπηρετεῖ πλέον τόν ἄνθρωπο, ἀλλά ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἀπρόσωπο γρανάζι τῆς οἰκονομίας, ὁ ἄνθρωπος ἔχει πλέον ὑποταχθεῖ σ' αὐτήν. Τό ἐρώτημα-δίλημμα τοῦ Ντοστογιέφσκι τό βλέπουμε καί σήμερα μπροστά μας. Ἐλευθερία ἢ εὐτυχία.

Σήμερα ὁ ἄνθρωπος δικαίως τρέμει μήπως μειωθεῖ τό εἰσόδημά του, ἀλλά δέν ἀνησυχεῖ τό ἴδιο γιά

τό έλλειμμα παιδείας πού άφορά τά παιδιά του καί δέν άγωνιά για τόν εϋτελισμό του άνθρώπινου προσώπου. Είμαστε μία χώρα πού ίσως δέν είναι ελεύθερη πιά, μία χώρα πού ίσως στην ούσία διοικείται από άλλους, πού φαίνεται να έκχώρησε την έθνική της κυριαρχία στα χέρια ξένων, αλλά αυτό δέν μάς νοιάζει πλέον. Άραγε θα συνετισθεί ό λαός μας, θα καταλάβει πόσο επικίνδυνη είναι αυτή ή ώρα, γιατί κάποιοι τή χρησιμοποιούν για να άλλοιωσουν την πνευματική ταυτότητά του, να τόν καταστήσουν όριστικά ξένο μέ τίς ρίζες καί την παράδοσή του; Ή συζήτηση καί μόνο για την άφαίρεση του Σταυρου καί από τή σημαία της χώρας μας είναι ένδεικτική.

Ένα άκόμη χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτής της πνευματικής κρίσης είναι ή κατάσταση της Παιδείας στον τόπο μας. Έδω τό πιό τραγικό είναι ότι οί υπεύθυνοι της Πολιτείας άδυνατούν να συλλάβουν την ούσία της. Ή Παιδεία στον τόπο μας έχει πλέον τελειώσει. Τό σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα διαστρέφει συστηματικά καί συνειδητά τόν μαθητή, οί πνευματικοί άνθρωποι, άν υπάρχουν, σιωπούν, οί πνευματικές άξίες έχουν καταπέσει, τά πρότυπα έχουν χαθεί...

Τό σημερινό σχολείο τεμαχίζει την προσωπικότητα του μαθητή, τόν άκρωτηριάζει όντολογικά καί τόν διαστρέφει, έχοντάς τον μετατρέψει σε

ήλεκτρονικό ύπολογιστή, στον όποιο τό μόνο πού έχει να προσφέρει είναι να τόν «φορτώνει». Έτσι όμως του έχει άχρηστεύσει την κριτική ικανότητα...

Μέ μία τέτοια στάση τό σύνθημα του σημερινού ύπουργείου Παιδείας, «πρώτα ό μαθητής», μόνο σαν κακόγουστο άστείο μπορεί να ήχήσει ή σαν πικρή είρωνεία άπέναντι στο πρόσωπο του μαθητή. ...

Έκκλησιαστικές εϋθύνες

Κατηγορηθήκαμε, όχι πάντα άδίκα, για έκκοσμίκευση, ή όποία συνιστά νοθεία της άθθεντικότητας. Οί του Ίερού Κλήρου όλων των βαθμίδων δέν ζήσαμε τόν άσκητικό τρόπο ζωής, καθώς διδάσκει τό Εϋαγγέλιο, δέν δώσαμε πάντα τό καλό παράδειγμα, όχι εϋσεβιστικά καί ύποκριτικά, αλλά σαν ελεύθερη καί συνειδητή επιλογή ενός τρόπου ζωής. Δέν θελήσαμε να είμαστε «οί άλλοι», οί μή συσχηματιζόμενοι μέ τόν παρόντα κόσμο. Προκαλέσαμε μέ την οικονομική μας άνεση, μέ την προσχώρησή μας στην έκκοσμίκευση, μέ την άπουσία της λιτότητας στις έκδηλώσεις μας καί ένίοτε καί στην άμφίεσή μας. Μέ την επιδίωξη της άνεσης άκόμη καί στη μοναστική μας ζωή, μέ τή δυσκολία πού δημιουργήσαμε στους άπλους ανθρώπους να μάς προσεγγίσουν, κάποτε καί μέ την ποιότητα της φιλανθρωπίας μας. Μιλήσαμε

πολλές φορές για τὰ κανονικά μας δικαιώματα, σπάνια όμως για τίς κανονικές μας ευθύνες. Συνερχόμεθα σέ Συνόδους, αλλά θεωρούμε ότι οί συνοδικές αποφάσεις σταματούν στά ὅρια τῶν Μητροπόλεών μας. Ἀλλά τότε γιατί συνερχόμεθα;...

Τό πλέον ὁδυνηρό ἐξ ὅλων εἶναι ὅτι γίναμε στή συνείδηση τοῦ λαοῦ, καί ὅχι πάντοτε ἄδικα, μέρος τοῦ πολιτικοῦ συστήματος πού καταρρέει καί κινδυνεύουμε νά μᾶς συμπαρασύρει. Ὁ εὐσεβής λαός μᾶς κατηγορεῖ γι' αὐτό καί μᾶς καταλογίζει εὐθύνη, μᾶς θεωρεῖ συνενόχους γιά τήν κατάσταση στήν ὁποία εὐρίσκεται ἡ χώρα. Ἡ εὐθύνη μας δέν εἶναι ὅτι δέν ἀναχαιτίσαμε ἐμεῖς τήν κρίση, ἀλλά ὅτι δέν ἀντιδράσαμε, δέν ἀντισταθήκαμε, δέν ὁμολογήσαμε. Δέν σταθήκαμε δυστυχῶς κριτικά, δηλαδή πνευματικά καί ὅχι ἀντιπολιτευτικά, ἀπέναντι στήν ἐξουσία. Προσπαθήσαμε νά τήν πείσουμε ὅτι εἴμαστε δικοί της, στηριχθήκαμε στά δεκανίκια της καί τώρα εἰσπράττουμε ὀργή. Οἱ ἀντιτιθέμενοι στήν Ἐκκλησία εὐρίσκουν εὐκαιρία νά ἐπιτεθοῦν μέ δριμύτητα ἐναντίον της, νά ἀπαιτοῦν τόν χωρισμό Ἐκκλησίας καί Πολιτείας, νά προσπαθοῦν νά ἐμφανίσουν τήν Ἐκκλησία ὡς ἐμπλεκόμενη μέ τήν πολιτική ἐξουσία καί καταφέρνουν νά πείθουν πολλούς. Ἀσφαλῶς καί δέν ἔχουν δίκαιο, ἀλλά καί ἐμεῖς δέν προσέξαμε πάντα καί ὅσο χρει-

αζόταν. Διεκδικοῦμε ὡς ἐξουσία, προσπαθοῦμε νά πείσουμε τήν ἐξουσία ὅτι μᾶς χρειάζεται καί δίνουμε ὀπλά στά χέρια τους. Ἐπιτρέψαμε τὰ πραγματικά ἢ κατασκευασμένα σκάνδαλα νά γίνουν ἐργαλεῖο στά χέρια τῶν ἐμπόρων τῆς κατεδάφισης καί δέν ἀντιδράσαμε ἄμεσα καί δραστικά πρὸς ὅλες τίς κατευθύνσεις. Δείξαμε περίεργη ἀνοχή σέ ἠθικά σκάνδαλα. Δείξαμε ἀνοχή σέ σημεῖο πού ἄγγιξε τήν ΕΝΟΧΗ.

Ταλαιπωρήθηκε πολύ καί ἐπὶ πολύ χρόνο ἡ Ἐκκλησία μας μέ τήν ὑπόθεση τοῦ πρώην Ἀπικῆς. Ἔχουμε τεράστια εὐθύνη γιά τόν πολυκαιρισμό τῆς θλιβερᾶς καί δυσωνύμου καταστάσεως. Κάναμε ἄτολμες κινήσεις, πήραμε περίεργες ἀποφάσεις, ὀχυρωθήκαμε πίσω ἀπό δικονομικούς ὅρους, δημιουργήσαμε περίεργα δικαστικά τετελεσμένα καί ἐκτεθήκαμε, ἀρνηθήκαμε ἓνα γενναῖο ξεκαθάρισμα, ἀφήσαμε ἐπὶ μῆνες ὀχετούς βρωμιάς διά τῆς τηλοψίας νά μολύνουν τήν ἀκοή καί τή συνείδηση τοῦ πληρώματος, προκαλέσαμε μέ ἀποφάσεις πού γέμισαν ὀργή τόν πιστό λαό μας καί χλεύη τοὺς ἐναντίους, γιά νά φθάσουμε στά γνωστά ἀδιέξοδα. Δέν εἴχαμε καθαρὸ λόγο. Προκρίναμε, μέ ἀποφάσεις τῶν ὀργάνων μας, τό «φιλάδελφον» εἰς βάρος τοῦ φιλόθεου καί τοῦ φιλάνθρωπου. Εἶναι σκληρά τὰ λόγια, ἀλλά αὐτὰ μᾶς καταμαρτυροῦν οἱ δικοί μας ἄνθρωποι. Ἀφήσαμε

άπροσπάτευτη τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ νά κατηγορεῖται ἀπό τούς ἐναντίους...

Εὐθύνη ἀπέναντι στή νέα γενιά

Δέν σταθήκαμε ὅσο ἔπρεπε κοντά στή νεολαία μας. Οἱ περισσότεροι ἀπό τούς ἐνοριακοὺς μας ναοὺς δέν εἶναι φιλόξενοι χώροι γιά τὰ παιδιά καί τούς νέους μας. Δημιουργοῦμε χώρους γιά νά προσφέρουμε καφέ στά μνημόσυνα, ἀλλά ὄχι χώρους γιά τὰ παιδιά μας. Μᾶς ἐνοχλεῖ ἡ παρουσία τους. Φοβόμαστε μήπως μᾶς λερώσουν τόν χώρο καί δέν σκεπτόμαστε τήν ταλαιπωρία τῶν ψυχῶν τους. Οἱ Κατηχητές μας πολλές φορές περνοῦν δύσκολα μέ τὰ στελέχη τῶν ναῶν μας...

Ζοῦμε σέ ἓνα κράτος πού ἀποδυναμώνεται ἡ πολιτισμική του ταυτότητα. Ἀκοῦμε θεωρίες καί κινήματα περί ἐνότητας, ὅπως ὁ οἰκουμενισμός, ὁ συγκρητισμός καί ἡ σχετικοποίηση τῶν πάντων. Τά ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά του, ἡ γλώσσα, ἡ ἱστορία, ἡ ὀρθόδοξη πίστη, αὐτή ἡ βασική συνεκτική δύναμη τῆς κοινωνίας, πλήπτονται συστηματικά καί συνειδητά ἀπό ὀργανωμένες ὁρατές καί ἀόρατες δυνάμεις. Ἡ Παιδεία στόν τόπο μας

ὄχι μόνο ἔχει τελειώσει, ἀλλά γίνεται καί ἐπικίνδυνη γιά τούς τροφίμους της. Τά παιδιά μας στό διαδίκτυο γράφουν μέ λατινικούς χαρακτήρες, γιατί δέν γνωρίζουν τή γλώσσα μας. Ἡ ἐθνική μας συνείδηση πλήττεται, ἀλλά καί ὑπονομεύεται. Ἡ Ἐκκλησία μας πολεμεῖται ἀνοικτά πολλές φορές, ἀλλά καί δόλια τίς περισσότερες, ἐνῶ φθείρεται μέσα ἀπό τή σχέση της μέ τήν ἐξουσία. Εἶναι πολύ σημαντικό νά μή φοβηθοῦμε, ἀλλά νά ἐτοιμαστοῦμε γιά τό καινούργιο πού ἔρχεται καί πού ἤδη εἶναι παρόν. Ὁ Θεός δέν μᾶς ἔδωσε “πνεῦμα δειλίας, ἀλλά δυνάμεως καί ἀγάπης καί σωφρονισμοῦ”. Εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νά καταθέτει τήν ἐμπειρία της καί τήν ἀλήθειά της.

(Σημείωση: Τό παραπάνω κείμενο εἶναι ἀπόσπασμα ἀπό τήν ἐκτενῆ εἰσήγηση τοῦ Σεβασμιωτάτου κ. Παύλου πρὸς τήν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τή συνεδρίασή της στίς 5-8 Ὀκτωβρίου. Ὁ Σεβ. κ. Παῦλος καταθέτει μέ πόνο πικρές ἀλήθειες πρὸς ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἱεραρχίας. Ἀλήθειες πού σπάνια ὁμολογοῦνται καί καταγγέλλονται δημόσια ἀπό Ἐπισκόπους τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας. Εἶναι χρήσιμο νά γνωρίζει ὁ πιστός λαός τή θλιβερή εἰκόνα σπὴν ὁποία βρίσκεται ἡ Κοινωνία καί ἡ Ἐκκλησία μας, πρὸς ἀνάνηψη.)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

του **Γεωργίου Μποζώνη**,
Προέδρου των Όμοτίμων Καθηγητών
του Παν/μίου Αθηνών

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος γίνε-
ται φλύαρος, γιὰ νά ξεκάσῃ.
Φεύγει, ἀποφεύγει, ἀλλὰ δέν
διαφεύγει. Ἀγωνιᾷ, ἀλλὰ δέν δημι-
ουργεῖ. “Ἀπώλετο φυγή ἀπ’ ἐμοῦ”
(Ψ. 141, 5) κραυγάζει ὁ ψαλμωδός.
“Μοῦ χάθηκε ἡ ἐλπίδα τῆς φυγῆς”.

Ἄλλ’ ὁ ἀπελπισμός ἀποβαίνει
τραγικός χωρίς τήν βίωση τοῦ
ἰδανικοῦ. Χάνεις τόν ἀγώνα, διότι
χάνεις τόν προσανατολισμό. Ὁ
Ἴκαρος στοῦ μάταιου πόθου τῶραμα
πετοῦσε. Τί δέν μποροῦσε; Αὐτό
ζητοῦσε. Ὁ ἀρχαῖος μῦθος αἰνίττεται
τό ὄνειρο, ἀλλ’ ὄχι τό ὄραμα. Ὁ
νέος ἄνθρωπος τοξεύει τό ἀδύνατο
καί καταστρέφει τήν ὑπαρξη του.
Τό ὄνειρο δέν ἔχει ὅρια, ἀποκλείει
τίς διερευνήσεις, περιφρονεῖ τίς
δυνατότητες. Ἀπογειώνεσαι καί χάνεις
τήν προσγείωση. Τό ὄραμα ἐνέχει
φαντασία, ἀλλὰ καί δυνατότητα. Ἐφ’
ὅσον ἐνθουσιάζεσαι καί ἀγωνίζεσαι,
ἐλπίζεις. Καί δέν εἶναι λίγο τό
φετερούγισμα τῆς ἐλπίδας.

Ὅμως ὁ γνήσιος σκοπός ἀναδύεται
ἀπό μέσα σου. Ἀλλοιῶς εἶναι τεχνητός
καί ψεύτικος. Αὐτό τό διαπιστώνει ὁ
Μπολέτσης, ὅταν ἀναλύη τοὺς Χιμα-
ροκυνηγούς:

*“Σέρνουνε τ’ ἄχρηστα πια
ὑπάρχοντά τους*

*μία λήκυθο γεμάτη μέ παλιά
κεῖνα τά πετρωμένα δάκρυά τους...
Κάθε στιγμή λυγοῦν
σέ κάθε βῆμα τοὺς τραβᾷ ἡ γῆ καί
γέρνουν”.*

“Δέν ξέρω ποῦ πηγαίνω, φθάνει
νά τρέχω γρήγορα”, μᾶς λέει
ἓνας αὐστριακός τραγουδιστής.
Ἐπαναλαμβάνει μέ τόν δικό του
τρόπο τό ταξίδι πρὸς τήν Ἰθάκη τοῦ
ἀλεξανδρινοῦ ποιητῆ. Τρέχεις, ἀλλὰ
δέν σώζεσαι, διότι κάπου σταματᾷς,
χωρίς νά ξεκινᾷς.

Ἔτσι ἡ ἀπώλεια τοῦ σκοποῦ εἶναι
ἀπώλεια τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς:

*“Λυπήσου αὐτοὺς πού μιὰ φορά,
μέ φτερά ζοῦσαν καί τά χάνουν
καί δέν τοὺς μένει ἄλλη χαρά
παρά ἡ χαρά πὼς θά πεθάνουν”.*
(“Λυπήσου”)

Καί σφραγίζει τήν “χαρά” ὁ Λαπαθι-
ώτης μέ τόν θάνατο.

Ὁ Σεφέρης πού εἶναι πίο
φιλοσοφημένος ξέρει πὼς πολλές
πλάνες μας πηγάζουν ἀπό τήν ἀφέλεια
καί τήν ἀπερισκεψία μας: “Μᾶς
ἔλεγαν θά νικήσετε, ὅταν ὑποταχῆτε/
ὑποταχθήκαμε καί βρήκαμε τή
στάχτη” (“Τετράδιο Γυμνασμάτων”).
Ἄγεσαι καί φέρεσαι ἀπό τήν
σύγχρονη κοινωνία. Σ’ ἀλλοτριώνει.

Σ' άδειάζει από άξίες καί σέ γεμίζει από άγχος, από φαντασιώσεις φόβου. Ύποσχέσεις πού μās παραπλανοῦν καί φοβίες πού μās τυραννοῦν.

Ό σύγχρονος άνθρωπος κινδυνεύει νά γίνη ἡ Τάνταλος ἡ Νάρκισσος. Ό πρῶτος ἤθελε νά ξεπεράσει τούς θεούς νομίζοντας ὅτι τούς ἐξαπατᾷ προσφέροντας ὡς γεῦμα τόν Πέλοπα. Ἀλλ' ἡ ὕβρις ἔχει καί τήν Νέμεσι. Ό Τάνταλος καταδικάζεται νά ζῇ στήν λίμνη. Διψᾷ καί σκύβει νά πιῇ νερό καί αὐτό ὑποχωρεῖ. Ὑψώνει τά χέρια πρὸς τίς ὀχθες τῆς λίμνης, πού εἶναι γεμάτες από ὀπωροφόρα δένδρα, ἀλλ' αὐτά ἀποσύρονται, πρὶν τά ἐγγίσει: “Ὅγχναι καί ῥοιαί καί μηλέαι ἀγλαόκαρποι / σκεῖαι γλυκεραί καί ἐλαῖαι τηλεθώσας” (Όδύς. λ' 589-90). Ό Τάνταλος διψᾷ καί δέν ξεδιψᾷ. Πεινᾷ καί δέν τρώγει. Ό λιμός εἶναι ψυχικός λιμός. Όλες οἱ λέξεις τοῦ ὁμηρικοῦ χωρίου εἶναι καί σύγχρονες. Ἡ γλῶσσα μās διατηρεῖ τήν ἱστορική της συνέχεια. Ἀχλαδιές καί ροδιές καί μηλιές ἀγλαόκαρποι, σκιές γεμάτες γλυκύτητα κι ἐλίες πού θάλλουν.

Ό Νάρκισσος βυθίζεται στόν ἑαυτό του. Ἡ λίμνη εἶναι γι' αὐτόν καθρέφτης. Θαυμάζει τήν ὁμορφιά του. Ἀλλοτριώνεται. Δέν ὑπάρχει τίποτε ἐκτός από αὐτόν. Δέν ἀκούει τήν Ἥχώ πού τοῦ δίνει τό δικό της μήνυμα τῆς θήλειας ψυχῆς. Νομίζει πῶς εἶναι αὐτάρκης καί καταπνίγεται. Ἔτσι ἡ κρίση τῆς ψυχῆς εἶναι κρίση τοῦ κοινωνισμοῦ. Ό Samuel Beckett στό *En attendant Godot* ἐκφράζει

παραστατικά τήν ἀπογύμνωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τά ἰδανικά. Δέν ὑπάρχει τίποτε μεγάλο. Μεγάλα γίνονται τά ἀσήμαντα, τά μικροπράγματα, οἱ μικρότητες, οἱ φοβίες μήπως χάσης κάτι, ἐνῶ εἶσαι ὁ ἴδιος χαμένος. Δέχεσαι μοιρολατρικά τίς ἀλλαγές τῆς κοινωνίας, τίς ἀλλοιώσεις ἡ τήν κατάρρευσή της. Εἶσαι ἀμέτοχος, διότι εἶσαι ἀδιάφορος. Περιμένεις από τούς ἄλλους. Τί κάνει ἡ πνευματική ἡγεσία; Διερωτᾷσαι. Ποῦ εἶναι οἱ παιδαγωγοί, οἱ ἠθικολόγοι, οἱ φύλακες τοῦ νόμου, οἱ σπουδαῖοι πού ὁδηγοῦν στήν εὐτυχία; Τούς ἀπορρίπτεις, διότι σύ ἀπορρίπτεις τόν ἑαυτό σου. Ἡ ἀδιαφορία ἄγει στόν παχυδερμισμό, στήν *amoralité*, στήν πῶρωση.

Ό ἀγελαῖος ἄνθρωπος δέν εἶναι μακριά. Τόν ἔδωσε μέ ἀπαράμιλλη τέχνη ὁ Ionesco μέ τόν Ρινόκερω. Ἡ ἀγέλη από τά ἀσυμπαῆ παχύδερμα στήν ἀρχή ἐντυπωσιάζει. Στήν συνέχεια προσελκύει ὡς “μία κάποια λύση”. Γίνεσαι ρινόκερος, χωρίς νά τό καταλάβης. Μās βομβαρδίζουν μέ ἐρεθίσματα καί ἐντυπώσεις. Τό ἀκρόαμα ἔγινε θόρυβος. Τό θέαμα παιγνίδισμα φωτεινῶν εἰκόνων. Δέν προλαβαίνεις νά σκεφθῇς. Σκέφτονται αὐτοί γιά σένα. Χαίρεσαι πρόσκαιρα τήν ραστώνη σου καί κατρακυλᾷς στήν πλήξη.

Ἔτσι, ἐνῶ ἀποστρέφεσαι τό κακό, τό ἀκολουθεῖς. Ἐνῶ ἀποφεύγεις τόν πόνο, τόν βιώνεις. Ξεχνᾷς ὅτι *κακό εἶναι ἡ ἀπώλεια τοῦ σκοποῦ καί πόνος ἡ λύπη τῆς ἀποτυχίας*. Σοῦ πῆραν τήν

σκέψη. Λένε ότι μέ τήν “παιδεία” καλλιεργοῦν τήν λογική, ἀλλά χρήση λογικῆς δέν κάνεις, ἀφοῦ σ’ ἔμαθαν νά μή χρειάζεσαι τήν λογική. Ἔτσι ἐτοιμάζεσαι γιά τήν ἀγέλη, μέ τήν *ἄκριτη ἀποδοχή, τόν αὐτοματισμό, τήν μεταδοτικότητα, τήν ὁμοιομορφία, τήν πρόθυμη ἄνευ ὁρῶν ὑποταγή. Ἐθελοδοουλία* ὀνομάζεται. Εἶναι προθυμία, ὁρμή καί πάθος γιά τήν δουλεία. Καί ὁ Béranger, ὁ πρωταγωνιστής τοῦ Rhinocéros τοῦ Ionesco, κοιτάζει τόν ἑαυτό του στόν καθρέφτη καί διερωτᾶται, ἂν ἔκανε καλά πού ἔμεινε ὁ τελευταῖος ἄνθρωπος. Ναί, Béranger, σωστά ἀποφάσεις τήν τελευταία στιγμή νά εἶσαι ὁ τελευταῖος. Μπορεῖς νά μήν εἶσαι τελευταῖος. Ἀπλῶς μέσα στό πλῆθος δέν ξέρεις τούς ὁμοίους σου. Ὁ Ἥλιος παραπονεῖται ὅτι ἔμεινε “μονώτατος” (Γ’ Βασ. ιθ’, 10). Κι ὅμως ὑπῆρχαν ἐπτά χιλιάδες “πάντα γόνата ἃ οὐκ ὤκλασαν γόνυ τῷ Βάαλ” (Γ’ Βασ. ιθ’, 18).

Ὅμως μέ τήν ἀνοχή μας διαλύεται ἡ οἰκογένεια, μέ ἀναλγησία καταλύεται τό σχολεῖο πού παρέχει μιμήματα γνώσεων ὄχι γνώση, ἡ ὁποία εἶναι ἀγωνιστική ἔκφραση τῆς ἀληθείας. Ὑποβαθμίσαμε τόν γνήσιο κοινωνισμό μέ τήν ἐπιφανειακή συναναστροφή. Ἐπιτυχῶς ὠνόμασε τό μυθιστόρημά του Vanity Fair ὁ Thackeray, πανηγύρι τῆς ματαιότητος. Ἀλλ’ ἡ πλήξη δέν ἐκφράζει μόνο ἀπόλυτη ἀδιαφορία καί ἀδράνεια. Μπορεῖς νά στραφῇς πρὸς τήν δραστηριότητα. Εἶναι οἱ ἀμφισβητίες,

οἱ ράθυμοι καί οἱ ἐπαναλαμβανόμενοι. Φλυαροῦν γι’ αὐτό πού δέν ἔχουν νά ποῦν καί σιωποῦν γι’ αὐτό πού ἔπρεπε νά μιλήσουν. Πολλοί ἀπό αὐτούς γράφουν καί ἀποθέτουν στά βιβλία των τήν σφραγίδα τῆς ἀνοησίας των. *Κινήματα συμπαθείας καί μαχητικότητος ὑπὸ ἐπιλεκτικῆ καθοδήγηση. Γί’ ἄλλα μάχεσαι καί ἄλλους ὑπηρετεῖς. Τά ἄλυστα ἐσωτερικά προβλήματα προκαλοῦν ἐξωτερικὲς ἀναστατώσεις.* Ὁ κνηρία, φαῖ, sex, τυχερά παιγνίδια μέ “φρουτάκια”, ἀγελαία διασκέδαση μέ γρονθοκοπήματα ἀποτελοῦν τά πρότυπα τῆς σημερινῆς νεολαίας. Ἡ συμβιβάζεσαι ἢ ἀγωνίζεσαι. Ἡ ἐλευθερία τίθεται ὡς ἐπικάλυμμα τῆς δουλείας.

Ἀλλ’ ἡ γνησιότητα τῆς ἐλευθερίας ὑπερβαίνει τήν ἀπλή αὐθορμησία καί ἀποτελεῖ στροφή τῆς συνειδήσεως στό βάθος τῆς υπάρξεως. “Ἐσκυψα ν’ ἀκούσω μέσα μου”, παρατηρεῖ ὁ Ἑλύτης. Τότε ἀνακαλύπτεις ὅτι οἱ πόθοι ἀνταποκρίνονται σέ οὐσιώδη ἀντικείμενα, πού μεταμορφώνονται σέ ἀξίες δημιουργικῆς καί συντελοῦν στήν πνευματικὴ ὕψωση τοῦ ἀτόμου σέ πρόσωπο, πού ξέρεי τί ζητεῖ καί πῶς νά δημιουργῇ. Τότε κατανοεῖ ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι ὑπέρβαση πρὸς τήν οὐσία τῆς ἀγάπης, πού δέν εἶναι πρόσταγμα ἔξωθεν, ἀλλὰ λειτουργεῖ ἐνδοθεν ὡς δημιουργικὸς πόθος, πού καταξιώνει τόν ἄνθρωπο, τήν κοινωνία, τόν πολιτισμό. Ἐντεῦθεν ἡ ἐλευθερία εἶναι ἀκτινοβολία ἀγάπης, πού γεμίζει τήν ὑπαρξη τῶν ἄλλων. □

ΕΘΝΟΣ ΑΝΑΔΕΛΦΟΝ

του Αρχιμ. Χριστοδούλου Γ. Κωνσταντοπούλου

«μακάριον τό ἔθνος, οὗ ἔστι Κύριος ὁ Θεός αὐτοῦ»
(Ψαλμ. λβ', 12)

Η Πατρίδα μας είναι «ἔθνος ἀνάδελφον». Αλλά, παρά το γεγονός αυτό ή μάλλον εξ αιτίας αυτού, διαδραμάτισε μέσα στην παγκόσμια Ιστορία σπουδαιότατο ρόλο, σε τέτοιο βαθμό που να μεταλαμπαδεύσει σε πολλούς λαούς τα φώτα του πνευματικού Πολιτισμού. Αλλά, τι εννοούμε όταν λέμε ότι η Ελλάς είναι «ἔθνος ἀνάδελφον»;

Ανάδελφος είναι ο χωρίς αδελφό ή αδελφή. Και «ἀνάδελφον ἔθνος», όπως εξηγεί στο βραβευμένο έργο του ο πολὺς γλωσσολόγος Γ. Μπαμπινιώτης, κυρίως μεταφορικά «είναι το ἔθνος που δεν έχει ομοεθνείς ή ομοφύλους, που είναι εντελώς μόνο και χωριστό από τους άλλους λαούς» (βλ. Γ. Μπαμπινιώτη, «Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας», Αθήναι, λήμμα: «ἀνάδελφος», σελ. 153).

Οι σημερινοί Έλληνες πρέπει να υποστηρίζουμε την αλήθεια πως είμαστε «ἔθνος ἀνάδελφον», εφόσον δεν υπάρχουν άλλα συγγενικά προς εμάς ἔθνη. Συμβαίνει το αντίθετο με πολλούς άλλους, που δεν είναι μόνοι, αλλά έχουν και άλλους συγγενείς λαούς (όπως είναι π.χ. οι Σλαβικοί λαοί, οι Αραβικοί, οι Αγγλοσάξονες, οι Λατινογενείς λαοί κ.ά.).

Την έννοια “ἀνάδελφος” την συναντάμε στην Αρχαιότητα. Απαντά στις Τραγωδίες του μεγάλου τραγικού Ευριπίδη (480 – 406 π.Χ.), τόσο στο έργο του «Ορέστης» όσο και στο έργο του «Ιφιγένεια η εν Ταύροις». Στο έργο του «Ορέστης» απευθυνόμενη η Ηλέκτρα προς τον αδελφό της Ορέστη τον βεβαιώνει:

«Οὐκ ἔστι σὺν σοὶ καὶ θανεῖν αἰρήσομαι / καὶ ζῆν ἔχει γὰρ ταῦτόν· ἦν σὺ κατθάνης, / γυνὴ τί δράσω; Πῶς μόνη σωθήσομαι, / **ἀνάδελφος** ἀπάτωρ ἄφιλος; Εἰ δὲ σοὶ δοκεῖ, / δρᾶν χρὴ τάδ' .» (βλ. «Ορέστης», στίχ.307-311). (Μτφρ.: Δεν γίνεται. Θα προτιμήσω και να ζω και να πεθάνω μ' εσένα μαζί. Το ίδιο μου κάνει. Αν εσύ μου πεθάνεις, εγώ, μια γυναίκα, τι θα κάνω; Πώς θα γλιτώσω μόνη μου, **χωρίς αδελφό**, χωρίς πατέρα και φίλους; Όμως, αν το νομίζεις, έτσι πρέπει να ενεργήσω).

Στο έργο του «Ιφιγένεια η εν Ταύροις» η Ιφιγένεια δηλώνει:

«Φεῦ τίς ἄρα μήτηρ ἡ τεκούσ' ὑμᾶς ποτε / πατὴρ τ' ; Ἀδελφὴ τ', εἰ γεγῶσα τυγχάνει, / οἴων στερεῖσα διπύχων νεανιῶν / **ἀνάδελφος** ἔσται - Τὰς τύχας τίς οἶδ' ὅτῳ / τοιαῖδ' ἔσονται;» (βλ. «Ιφιγένεια η εν Ταύροις», στίχ. 472-476). (Μτφρ.: Αλίμονο! Ποια

μάνα τάχα κάποτε σας γέννησε και ποιος πατέρας; Κι η αδελφή σας, αν ίσως έχετε, τι παλικάρια πια θα στερνηθεί και θα είναι **χωρίς αδέλφια** στο εξής! Ποιος ξέρει σε ποιον τέτοια θα πέσει τύχη;)

Ας έλθουμε και στη δεύτερη Ασημασία του “ανάδελφος”, που κυρίως μας ενδιαφέρει. ΑΝΑΔΕΛΦΟΝ ΕΘΝΟΣ.

Το όνομα **Έλλην** (Έλληνας), υπήρξε στην αρχαιότητα το κυριότερο όνομα του Έθνους των Ελλήνων. Εξ αρχής η έννοια των ονομάτων των κατοίκων εποίκιλε. Αρχικά η έννοια ήταν φυλετική, έπειτα εθνική και μετά εθνική και πολιτιστική.

Οι πολυάριθμες ελληνικές φυλές (Αχαιοί, Ίωνες, Αιολείς, Δωριείς, Απωλείς, Ακαρνάνες, Θεσσαλοί, Ηπειρώται, Μακεδόνες) δεν είχαν κατ’ αρχάς κοινό όνομα. Το όνομα “Έλληνες” δόθηκε σ’ αυτές αργότερα.

Ο μεγάλος φιλόσοφος Αριστοτέλης στο έργο του μας πληροφορεί: *«Καὶ γὰρ οὗτος (εννοεί τον μυθικό κατακλυσμό του Δευκαλίωνα) ἐγένετο περὶ τὸν ἐλληνικὸν μάλιστα τόπον καὶ περὶ τὴν Ἑλλάδα τὴν ἀρχαίαν. Αὕτη δ’ ἐστὶν ἡ περὶ τὴν Δωδώνην καὶ τὸν Ἀχελῷον... Ὡκοὺν γὰρ οἱ Σελλοὶ καὶ οἱ καλούμενοι τότε μὲν Γραικοὶ νῦν δ’ ΕΛΛΗΝΕΣ»* (βλ. Μετεωρολογικά Α352α).

Το πιο πιθανόν είναι ότι οι Έλληνες αποτελούσαν μια φυλετική ομάδα από Ηπειρώτες, η οποία πριν από τον Τρωικό πόλεμο μετανάστευσε νοτιοανατολικότερα και εγκαταστάθηκε στη Φθία, δηλαδή στα σημερινά Φάρσαλα. Και ήταν εύλογο να ονομαστούν Έλληνες τα βορειότερα ελληνικά φύλα και όλοι εκείνοι που κατοικούσαν νότια της Φθίας.

Ο Έλληνας φέρει μέσα του τους προγόνους του και την ιστορία του έθνους του. Φέρει τους απογόνους και την κοινή τους μοίρα. Φέρει μέσα του το αίμα, την ψυχή και το πνεύμα της ελληνικής φυλής. Η πατρίδα, δηλαδή η πατρική γη, είναι η «*πατρώα χθών έμῶν γεννητόρων*», όπως την αποκαλεί ο Ευριπίδης. Η “μητρίς”, δηλαδή η μητέρα, όπως την αποκαλεί ο Πλάτων. Είναι η γη των πατέρων, των προγόνων μας, των αυτοχθόνων, των ομοαίμων, των πρωτοελλήνων Πελασγών. Είναι η γη που γέννησε και έθρεψε και έθαψε τους προγόνους μας και ποτίσθηκε με τον ιδρώτα και το αίμα τους.

Η λέξη έθνος απαντάται στους αρχαίους Έλληνες συγγραφείς προς δήλωσιν ομογενών, της αυτής φυλετικής καταγωγής (όπως π.χ. αναφέρει ο Όμηρος στην «Ιλιάδα» Μ330, Π552 και ο Ηρόδοτος στο έργο του «Ιστορίαι», 101).

Ο Ηρόδοτος, ο πατέρας της Ιστορίας, αναφερόμενος στο ελλην-

νικό έθνος μας βεβαιώνει ότι: «Αὗτις δὲ τὸ Ἑλληνικόν, ἐδὼν ὅμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἰδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι ἡθεὰ τε ὁμότροπα» (βλ. βιβλίο η', «Ουρανία», κεφ. 144). (Μτφρ.: Ἐπεὶ πάλι, εἶναι ἡ ἐλληνική μας καταγωγή, πράγμα που σημαίνει ὅτι ἔχουμε τὸ ἴδιο αἷμα καὶ τὴν ἴδια γλῶσσα, ἀλλὰ καὶ κοινούς λατρευτικούς χώρους γιὰ τοὺς θεούς μας καὶ ἴδιας ἐπίσης μορφῆς θυσίες καὶ ἔθιμα.)

Δύο στοιχεῖα ἀπαρτίζουν τὴν ἔννοια τοῦ ἔθνους: Ἡ φυλετική ὁμοιογένεια (ὅμαιμον) καὶ ἡ ἐθνική συνείδησις τοῦ ἰδίου τοῦ ἔθνους που ἀποτελεῖ ἐνιαίᾳ καὶ συγγενή ομάδα, με κοινό παρελθόν, κοινό πολιτισμό καὶ γλῶσσα διακριτή ἀπὸ τὶς ἄλλες μὴ συγγενεῖς.

Ἡ ἔννοια τοῦ ἔθνους συλλαμβάνεται ὁλοκληρωμένη ὡς κοινότητα φυλετική καὶ ὡς κοινότητα πολιτιστική μόνο στὴν περίπτωση συνύπαρξης καὶ τῶν δύο στοιχείων, δηλαδὴ τοῦ φυλετικοῦ καὶ τοῦ πολιτιστικοῦ. Τὸ ἐλληνικὸ ἔθνος, ἔχοντας αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις, διέφερε ριζικά ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη.

Ὁ Δημ. Μυράτ, εὐστοχος στοχαστής καὶ ἀξέχαστος θεατρικός, ἔλεγε: “Ἀς κοιτάξουμε γύρω μας καὶ πέρα ἀπὸ ἐμᾶς... Κάθε λαὸς ἀνήκει σὲ μιὰ ὁμογένεια. Στὴν Ἀνατολή οἱ Τούρκοι ἀνήκουν στὴν Τουρανική φυλή.

Μετά ὑπάρχει στὸ Νότο ἡ μεγάλη ὁμογένεια τῶν Ἀράβων. Στὴ Δύση ἔχουμε τὶς Ῥομανικές καὶ τὶς Κελτικές φυλές. Στὸ Βορρά τὶς ἀγγλοσαξονικές καὶ τὶς σλαβικές. Στὰ βορινὰ μας σύνορα βρίσκονται οἱ Ἀλβανοί, ἰνδογερμανικῆς καταγωγῆς καὶ αὐτοί, με σλαβική καὶ μουσουλμανική ἐπίδραση. **Καὶ στὴ μέση (ὑπάρχει), αὐτὸ τὸ μικρὸ, μικρὸ ἔθνος, που εἶναι κάρφος στὰ μάτια ἐχθρῶν καὶ φίλων, γιὰτὶ κρατᾷ τούτη τὴ γωνιά τῆς γῆς με τὸ αἷμα τοῦ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ....”**.

Διακρίνεται καὶ ἐδῶ ἡ φυλετική μοναξιά τοῦ Ἑλλήνα. Ἡ μοναξιά αὐτὴ δὲν εἶναι μόνο σημερινή ἢ χθεσινή. Δὲν ἐκδηλώθηκε μόνο τὸ 1922, τὸ 1955 ἢ τὸ 1974. Εἶναι μοναξιά πανάρχαια, ἡ ὁποία διαδοχικά καὶ ἀδιλείπτα φτάνει μέχρι τὶς μέρες μας.

Οἱ Ἕλληνες, στερούμενοι συγγενῶν, δὲν ἔχουμε νὰ περιμένουμε σὲ κρίσιμες περιστάσεις τίποτε καὶ ἀπὸ κανένα. Πρέπει νὰ βασισόμαστε στὶς δικές μας καὶ μόνο δυνάμεις, δεδομένου ὅτι οἱ ξένοι φροντίζουν ὁ καθένας γιὰ τὰ δικά του καὶ μόνο συμφέροντα.

Πὼς θὰ μπορέσουμε νὰ συνειδητοποιήσουμε πὼς εἴμαστε ΕΘΝΟΣ ΑΝΑΔΕΛΦΟΝ, περιβαλλόμενο ἀπὸ ἐχθρούς, ἐχθρούς δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ; Οἱ γείτονές μας (Τούρκοι, Σκοπιανοί, Ἀλβανοί, ἴσως καὶ Βούλγαροι) ἀποβλέπουν νὰ μας ἀρπάξουν κάτι ἀπὸ τὴν ἁγία γῆ μας, τὴν

ποτισμένη με το αίμα μαρτύρων και ηρώων.

Σπουδαίο οδηγό για συμπεράσματα σε ό,τι αφορά τις πρωτοελληνικές ομάδες αποτελεί η **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**, τόσο στις διαλεκτικές της διαφοροποιήσεις, όσο και στα πρώιμα στάδια της εξέλιξής της.

Τα πρώτα στοιχεία για τις ελληνικές εθνικές ομάδες συνάγονται, τουλάχιστον, από τη Μέση Εποχή του Χαλκού, δηλαδή στην αρχή της 2^{ης} π.Χ. χιλιετίας. Η περίοδος αυτή θεωρείται η εποχή κατά την οποία ο κύριος όγκος των ελληνόφωνων Ινδοευρωπαίων έκαναν την εμφάνισή τους στον ελλαδικό χώρο.

Μεταξύ άλλων και στην Εγκυκλοπαίδεια Μπριτάνικα - Λαρούς καταγράφεται η ιδιαιτερότητα της ελληνικής γλώσσας. Η γλώσσα μας κατέχει ξεχωριστή θέση ανάμεσα στις 2.700 γλώσσες του κόσμου. Αυτό αποτελεί εμπειρική διαπίστωση. Ορισμένες γλώσσες, οι οποίες σήκωσαν το βάρος ανεπτυγμένων μορφών πολιτισμού του ανθρώπου, γνώρισαν μια καλλιέργεια που τις ξεχωρίζει από τις άλλες. Κατ' εξοχήν καλλιεργημένη γλώσσα είναι η Ελληνική, αφού σμιλεύτηκε επί εικοσιπέντε και πλέον αιώνες στην έκφραση λεπτών εννοιών της φιλοσοφίας και της επιστήμης αλλά και σύνθετων εννοιών του αγι-

ογραφικού ευαγγελικού λόγου και της θεολογίας των αγίων Πατέρων.

Είναι ενδεικτική η παρατήρηση του Οδυσσέα Ελύτη, κατά την τελετή που του απονεμήθηκε το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1979, ότι: *“Στο μάκρος εικοσιπέντε αιώνων δεν υπήρξε ούτε ένας αιώνας που να μη γράφτηκε ποίηση στην ελληνική γλώσσα...”*.

Η επιστήμη σχημάτισε τους περισσότερους όρους σε διάφορους κλάδους της (ιατρική, φυσική, φιλολογία, θεολογία, τεχνολογία κ.ά.) καταφεύγοντας, συνήθως, σε ελληνικές ρίζες. Μέσα από τα κείμενα του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, του Ομήρου, του Αισχύλου, του Σοφοκλή, του Ευριπίδη, του Θουκυδίδη, του Δημοσθένη, του Πλουτάρχου, καθώς και μέσα από τα κείμενα της Καινής Διαθήκης, εκφρασμένης στην ελληνική, και των Αγίων Πατέρων της Εκκλησίας, οι λέξεις της ελληνικής πέρασαν στον καθημερινό λόγο των περισσότερων ευρωπαϊκών γλωσσών.

Η οικουμενικότητα της ελληνικής γλώσσας απέκτησε διεθνώς κύρος και ως η γλώσσα της Καινής Διαθήκης και ως γλώσσα των μεγάλων Πατέρων της Ορθοδόξου Εκκλησίας και ως γλώσσα της Υμνογραφίας και της Θείας Λατρείας.

Είναι γεγονός ότι στην ελληνική γλώσσα έχουμε προφορική παράδοση τουλάχιστον 4.000 χρόνων και

γραφτή παράδοση 3.500 χρόνων. Έχει παρατηρηθεί από επιφανείς γλωσσολόγους ότι η ελληνική γλώσσα είναι το μοναδικό παράδειγμα μελέτης της εξέλιξης μιας φυσικής γλώσσας σε τόσο μάκρος χρόνου. Η Ελληνική διατηρείται 40 αιώνες τώρα ως ζωντανή γλώσσα. Αποτελεί, δηλαδή, μοναδικό παράδειγμα με αδιάσπαστη ιστορική συνέχεια. Με αυτό εννοούμε **ότι ο ίδιος λαός, οι Έλληνες, στον ίδιο γεωγραφικό χώρο, την Ελλάδα, χωρίς διακοπή, 40 αιώνες μιλάει και γράφει με την ίδια γραφή (από τον 8ο π.Χ. αιώνα) και την ίδια ορθογραφία (από το 400 π.Χ.) την ίδια γλώσσα, την ελληνική.**

Συνεπώς, αποφασιστικό παράγοντα διαδραμάτισε στην ανθρωπότητα το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΘΝΟΣ, τόσο με τη γλώσσα, όσο και με τον εν γένει πολιτισμό του.

Συμπερασματικά, ας μη λησμονούμε ότι είμαστε ΕΘΝΟΣ ΑΝΑΔΕΛΦΟΝ. Ολομόναχοι μέσα σε έναν κόσμο που, ας το ομολογήσουμε, δεν είμαστε συμπαθείς, για το λόγο της φυσιολογικής συνεχούς προβολής μας. Και αυτήν την αντιπάθεια τη συναντάμε, βέβαια, και από τους λεγόμενους “φίλους” μας.

Αν ρωτήσουμε, ποια είναι σήμερα η

ευθύνη μας, η απάντηση δεν μπορεί να είναι άλλη παρά αυτή που ήταν πάντοτε και που την ανακαλύπτουμε, δυστυχώς, μόνο σε στιγμές σοβαρού κινδύνου: η ΕΝΟΤΗΤΑ, η ΟΜΟΨΥΧΙΑ και η ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ πως είμαστε ΕΘΝΟΣ ΑΝΑΔΕΛΦΟΝ. Ένα Έθνος που από τη μοναξιά του έθρεψε μέσα στους αιώνες την ανθρωπότητα με Πινδάρους και Αισχύλους και Μαραθώνες και Παρθενώνες και Πλάτωνα...

Το Ευαγγέλιο του Θεού κηρύχθηκε κυρίως διά της ελληνικής φωνής. Η Αγία Γραφή με τη γλώσσα του έθνους μας φώτισε τα έθνη και στη γλώσσα αυτή ερμηνεύτηκε και υπομνηματίστηκε από τους μεγάλους Πατέρες της Ανατολής.

Η Ορθοδοξία, που είναι το αληθινό πρόσωπο του χριστιανισμού και που συνδέθηκε με την ιδιοπροσωπία του Ελληνισμού, είναι έργο της θείας Προνοίας και της θείας Αγάπης.

Κλείνουμε την ταπεινή εισήγησή μας με τους λόγους του αποστόλου Πέτρου, τηρουμένων βέβαια των αναλογιών: *“Ἡμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, ἔθνος ἅγιον, βασιλῆιον ἱεράτευμα, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγέλιητε τοῦ ἐκ σκοτῶν ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς...”* *“Ὑμῶν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν”* (Α΄ Πέτρου β΄, 7-9).

ΟΙ ΤΑΛΙΜΠΑΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

του Γ. Διονυσόπουλου,
Δημοσιογράφου

«**Ή**ταν μία από τις χειρότερες στιγμές που έχω ζήσει. Σκέφτηκα ότι δεν είναι δυνατόν να βρίσκομαι σε ευρωπαϊκό έδαφος. Πως δεν μπορεί όλα αυτά να συμβαίνουν στην Ελλάδα. Τέτοιες σκηνές, τόσο φανατισμό και μίσος συναντά κανείς μόνο στο Ιράκ ή το Αφγανιστάν, όχι σε μία χώρα που είναι κράτος-μέλος της Ε.Ε. Και στη Γαλλία υπάρχουν μουσουλμάνοι, αλλά τέτοια φαινόμενα, όπως αυτά που βίωσα στο μειονοτικό χωριό Θέρμες της Θράκης, δεν θα τα δεις να συμβαίνουν πουθενά μέσα στη γαλλική επικράτεια». Με αυτά τα λόγια περιγράφει, μιλώντας στο περ. «Επίκαιρα», την εξάωρη ομηρία της από φανατικούς μουσουλμάνους της μειονότητας στο χωριό Θέρμες στο νομό Ξάνθης, η δημοσιογράφος της εφημερίδας «Λιμπερασιόν» και ανταποκρίτρια του γαλλικού κρατικού τηλεοπτικού σταθμού «France 3» στην Αθήνα Έφη Τσελίκα...

Όλα ξεκίνησαν στα τέλη του περασμένου μήνα, όταν και στο πλαίσιο ενός ταξιδιωτικού αφιερώματος, με χορηγία μάλιστα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το συνεργείο της εκπομπής «Λεωφόρος της Ευρώπης», που μεταδίδεται κάθε εβδομάδα από τον τηλεοπτικό σταθμό «France 3», αποφάσισε να επισκεφθεί τα Πομακοχώρια στον

ορεινό όγκο της Ξάνθης, προκειμένου να αναδείξει σε ένα ρεπορτάζ τεσσάρων μόλις λεπτών την πολιτισμική κουλτούρα της περιοχής. Τέσσερα λεπτά που στην πορεία όμως φάνηκαν στο συνεργείο του γαλλικού καναλιού σαν ένας ολόκληρος αιώνας...

Όμηροι του πλήθους

Ένας ολόκληρος μηχανισμός στην ευρύτερη περιοχή, που έχει στηθεί με ευθύνη και του Τουρκικού Προξενείου Κομοτηνής, κινητοποιήθηκε μέσα σε χρόνο – ρεκόρ, κρατώντας επί έξι συνεχείς ώρες τους Γάλλους σε ομηρία. Εκατοντάδες άνθρωποι ξεφύτρωσαν στην κυριολεξία από το πουθενά εγκλωβίζοντας το τηλεοπτικό συνεργείο μέσα στο αυτοκίνητο που το μετέφερε, απειλώντας ταυτόχρονα τα μέλη του με τσεκούρια, μαχαίρια και ρόπαλα ότι θα τους «κόψουν τα κεφάλια», και όλα αυτά υπό το... άγρυπνο βλέμμα δέκα περίπου ελλήνων αστυνομικών, οι οποίοι παρακολουθούσαν χωρίς να κάνουν απολύτως τίποτα για να σταματήσουν όλα όσα εξωπραγματικά συνέβαιναν. Δίπλα σε αυτούς, κοινοτάρχες και δημοτικοί σύμβουλοι από τα γύρω χωριά, οι οποίοι είχαν επίσης καταφθάσει μέσα σε διάστημα λίγης μόλις ώρας στις Θέρμες, με την πλειονότητά

τους να δυναμιτίζει ακόμη περισσότερο το φανατισμό του πλήθους εναντίον των γάλλων. «Καμία Αρχή δεν έπαιξε το ρόλο της ως Αρχή. Κανείς δεν επιχείρησε να επιβάλει το νόμο και την τάξη. Ήμασταν στην κυριολεξία στο έλεος του όχλου», τονίζει η κ. Τσελίκα, προσθέτοντας ότι για όλο αυτό το διάστημα ένιωθε σαν να βρίσκεται σε μία χώρα «εκτός δικαίου».

Από την πρώτη στιγμή που το γαλλικό τηλεοπτικό συνεργείο έφτασε στις Θέρμες, συνοδευόμενο από τον πρόεδρο του Πανελληνίου Συλλόγου Πομάκων Ιμάμ Αχμέτ, ήρθε αντιμέτωπο με μία πρωτόγνωρη εκθρόνιση από την πλευρά του τοπικού πληθυσμού. Στο πρώτο μόλις πλάνο που επιχείρησε να τραβήξει το συνεργείο, έκανε την εμφάνισή της, σύμφωνα με την κ. Τσελίκα, «μία μαυροντυμένη γυναίκα ντυμένη με την παραδοσιακή αράβικη φορεσιά που άφηνε ακάλυπτο μόνο το πρόσωπο και ξεκίνησε να μας βρίζει με χυδαία λόγια, λέγοντας ότι εδώ είναι Τουρκία. Σε κλάσματα δευτερολέπτων μαζεύτηκαν γύρω της πάνω από 150 άτομα, τα οποία ξεπετάχτηκαν μέσα από ένα παρακείμενο τζαμί...

Ο αστυνομικός με το μπλουζάκι

Η συνέχεια θα έκρυβε όμως ακόμη χειρότερες εκπλήξεις για τα μέλη του γαλλικού τηλεοπτικού συνεργείου. «Επικοινωνήσαμε με την αστυνομία και σε λίγα λεπτά εμφανίστηκε ένας άνδρας ο οποίος

φορούσε ένα ροζ μπλουζάκι και μας συστήθηκε ως αστυνομικός, χωρίς όμως να προσφέρει καμία ουσιαστική βοήθεια», τονίζει η ελληνογαλλίδα δημοσιογράφος. Λίγη ώρα μετά, σαν να είχαν ειδοποιηθεί από ένα αόρατο τηλεφωνικό κέντρο, στην πλατεία των Θερμών φθάνει, με κάθε είδους μέσο, πλήθος κόσμου από τα γύρω χωριά, Μελίβια, Εχίνο, Κοτύλη, Δημάριο. Το πλήθος πλέον ελέγχεται δύσκολα. Ουρλιάζει και απειλεί να λυντσάρει τα μέλη του τηλεοπτικού συνεργείου του «France 3».

Περισσότερα από 700 άτομα πλέον είχαν μαζευτεί γύρω από τους γάλλους, οι οποίοι από το πουθενά βρέθηκαν να πρωταγωνιστούν σε ένα σκηνικό που όμοιό του συναντά κανείς στα χωριά και τις πόλεις των Ταλιμπάν. Εν ριπή οφθαλμού στην περιοχή έφτασαν το τουρκικό τηλεοπτικό κανάλι TRT, οι υπεύθυνοι των εφημερίδων MILLET και BIRLIK, ο δήμαρχος Μύκης Μεχμέτ Αγγά, ο αντινομάρχης Μεμής Τουρκές, ο Μουσταφά Τσουκάλ και οι πρόεδροι όλων των γύρω χωριών. «Μας ζήτησαν να βγάλουμε την κασέτα μέσα από την κάμερα και να τους δείξουμε τι είχαμε τραβήξει. Εγώ αρνήθηκα και τους είπα ότι σύμφωνα με την δεοντολογία και τους νόμους του ελληνικού κράτους κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει μόνο παρουσία εισαγγελέα ή άλλων θεσμικών παραγόντων του ελληνικού κράτους και σίγουρα όχι υπό καθεστώς βίας και απειλές εναντίον της

ζωής μας. Δεν καταλάβαιναν τίποτα. ...Αντιμετωπίζαμε ένα καθεστώς κράτους εν κράτει. Το δε κλίμα τρόμου ήταν τέτοιο, που κάθε φορά που επιχειρούσαμε να βγούμε από το αυτοκίνητο μας, - όπου και όλες αυτές τις ώρες μάς είχαν εγκλωβισμένους – προκειμένου να διαπραγματευτούμε μαζί τους, μας έλουζαν με βρισιές και μας έφτυναν. Έκαναν σαν δαιμονισμένοι. Μείναμε έξι ώρες εκεί και μας πρόσφεραν ένα ποτήρι νερό μόνο όταν ολοκληρώθηκαν οι σχετικές διαπραγματεύσεις», αναφέρει η κ. Τσελίκα.

Οι απεσταλμένοι του τουρκικού Προξενείου

Είναι η στιγμή που στο χωριό άτυπος μάλλον απεσταλμένος του τουρκικού Προξενείου Κομοτηνής, μαζί με έναν δικηγόρο. Ο μεν πρώτος εμφανίζεται να έχει ειδικότητα στις κάμερες, αφού εκτός από την κασέτα ζητάει να ελέγξει και την ίδια την τηλεοπτική κάμερα θεωρώντας ότι μπορεί ενδεχομένως να έχουν καταγραφεί εικόνες στην εσωτερική της μνήμη, όπως και τελικά γίνεται. Η προβολή είναι δημόσια και γίνεται κάτω από τις απειλές και τα ουρλιαχτά του φανατισμένου πλήθους. Από την πλευρά του ο δικηγόρος έχοντας ήδη έτοιμο ένα έγγραφο το οποίο βγάζει μέσα από την τσάντα του, το δείχνει στην κ. Τσελίκα και της ζητάει να το υπογράψει. «Νόμιζε ότι δεν ξέρω να

διαβάζω ελληνικά και είχε γράψει ένα ολόκληρο κατεβατό. Το διάβασα και μου σηκώθηκε η τρίχα από αυτά που έγραφε. Δεν υπήρχε περίπτωση με τίποτα να βάλω την υπογραφή μου σε κάτι τέτοιο. Πήρα ένα στυλό και έσβησα τα πάντα από ένα σημείο και κάτω. Άφησα μόνο τη φράση ότι στα πλάνα μας δεν είχαμε τραβήξει και δεν επρόκειτο να δείξουμε τα παιδιά του σχολείου», συνεχίζει τη διήγησή της η κ. Τσελίκα.

...Συνοδεία περιπολικών μπρος και πίσω, το αυτοκίνητο που μετέφερε τους γάλλους πήρε το δρόμο της επιστροφής προς τον πολιτισμό. «Έπρεπε να μας είχατε ειδοποιήσει ότι θα ανεβαίνατε να κάνετε ρεπορτάζ στα χωριά που κατοικούν οι μουσουλμάνοι» ήταν η φράση με την οποία υποδέχτηκε την κ. Τσελίκα ο επικεφαλής των αστυνομικών. «Είναι μία ελεύθερη χώρα η Ελλάδα ή όχι; Εφόσον είναι, τότε ο δημοσιογράφος μπορεί και πρέπει να κάνει την δουλειά του οπουδήποτε, χωρίς να χρειάζεται γι' αυτό άδεια της αστυνομίας», ήταν η απάντηση της ελληνογαλλίδας δημοσιογράφου...

Επρόκειτο βεβαίως για ένα περιστατικό το οποίο καταδεικνύει αφενός ότι η κατάσταση στα χωριά που κατοικεί η μουσουλμανική μειονότητα έχει ξεφύγει από τον έλεγχο του ελληνικού κράτους, αφετέρου κάνει σαφές την τεράστια επιρροή που ασκεί στην περιοχή το τουρκικό Προξενείο Κομοτηνής. Το εντυπωσιακό είναι ότι τέτοιοι

(συνέχεια στη σελ. 224)

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

του **Διον. Κ. Μαγκλιβέρα**,
Καθηγητή Κοινωνιολογίας - Συγγραφέα

Κύμα μεταναστών

Από τη δεκαετία του 1990 σηματοδοτήθηκε στη χώρα μας μία έντελως νέα εποχή: η Ελλάδα από χώρα έξαγωγής μεταναστών κατέστη χώρα εισαγωγής μεταναστών, “γῆ τῆς ἐπαγγελίας” γιὰ χιλιάδες οικονομικούς μετανάστες πού προέρχονταν ἀπό τίς χώρες τοῦ καταρρεύσαντος “ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ” καί κυρίως ἀπό τή γειτονική Ἀλβανία, ἐνῶ σήμερα κατακλύζεται ἀπό λαθρομετανάστες ἀπό τήν Ἀφρική καί τήν Ἀσία. Οἱ Ἕλληνες, ἀπό τήν ἀποψη τῆς νοοτροπίας ἀλλά καί τῶν συνθηκῶν διαβίωσης, βρεθήκαμε ἐντελῶς ἀπροετοίμαστοι γιὰ νά δεχτοῦμε αὐτό τό ὀρμητικό - πολυποίκιλο στήν ἐθνολογική σύνθεσή του - κύμα μεταναστών, ἡ δέ Δημόσια Διοίκησή μας στάθηκε ἐντελῶς ἀδύναμη νά ἀντιμετωπίσει τό θέμα.

Χωρίς προϊδεασμό, πρόγραμμα καί σύστημα, λαός καί κράτος ἀντιμετωπίσαμε - κι ἐξακολουθητικά ἀντιμετωπίζουμε - τή νέα κατάσταση πού διαμορφώθηκε ἄλλοτε μέ ἀμνηχανία, ἄλλοτε μέ συμπάθεια, ἄλλοτε μέ κατάρες (τό πιό εὐκολο!), ἄλλοτε μέ ἐπιθετικότητα, πάντα ὅμως σπασμωδικά, ἀκολουθοῦντες ἀπρογραμματίιστα ἐκ τῶν ὑστέρων τά συμβαίνοντα.

Οἱ Ἕλληνες ἀπό τήν ἀρχαιότητα

εἴμαστε ἐγκατεστημένοι σέ ξένες χώρες. Ὑπάρχουν μέχρι σήμερα παλαιές μας παροικίες στήν Αἴγυπτο, στή Ρωσία, στίς Η.Π.Α., στήν Τουρκία (σ’ αὐτήν ὡς ἀπόγονοι, σέ πατρογονικά μας ἐδάφη) καί νεώτερες ἑλληνικές κοινότητες στή Γερμανία, Αὐστραλία, Καναδά κ.ά. (μετά κυρίως τόν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο). Πρόκειται γιὰ μία διαχρονική παρουσία τοῦ Ἑλληνισμοῦ πού χαρακτηρίζεται στίς μέν παλαιές ἐποχές ὡς ἰσχυρός φορέας δύναμης πολιτισμοῦ / ἀνάπτυξης, στίς δέ νεώτερες ὡς ἀδύναμη ἀναζήτηση / προσδοκία καλύτερης τύχης.

Στό ἐσωτερικό τῆς Ἑλλάδας - μίας χώρας πού μέχρι σήμερα μπορεῖ νά καυχηθεῖ γιὰ τήν ἀναλλοίωτη ἐθνική της ταυτότητα στηριγμένη στήν ἐθνότητα, τή γλῶσσα, τή θρησκεία - οἱ μειονότητες δέν ἔγιναν πάντα δεκτές μέ ἀνοιχτή καρδιά. Μετά τήν προσάρτηση τῆς Θεσσαλίας τό 1881, τήν ἀπελευθέρωση ἑλληνικῶν ἐδαφῶν ὡς ἀποτέλεσμα τῶν νικηφόρων Βαλκανικῶν Πολέμων τοῦ 1912 -13 καί κυρίως τήν ὑποδοχή τῶν προσφύγων τό 1922, ἡ αὐτόχθων ἑλληνική κοινωνία δέχτηκε νέους πληθυσμούς. Τούς δέχτηκε ὄχι χωρίς ἐμφανεῖς ἢ ἀφανεῖς ἀντιδράσεις. Οἱ νέοι πληθυσμοί - Ἕλληνες ἀπό τήν καταγωγή τους - ἀντιμετώπισαν φιλικότητα, ὅπως ἐπίσης ὅμως

άδιαφορία ή κι αποστροφή. Αρχικά, στη λαϊκή νοοτροπία, οι όμογενείς πρόσφυγες θεωρήθηκαν ως ήμι-ημεδαποί. Χρειάστηκαν δεκαετίες για να πάψει ο χαρακτηρισμός σε “παλαιοελλαδίτες” και “βόρειους”, σέ “γηνγενείς” και “πρόσφυγες”, ώστε να έπιτευχθεί ή ουσιαστική ψυχολογική αποδοχή, πού βρίσκεται πολύ πέραν της κοινωνικής ένταξης. Ο Β΄ Παγκόσμιος, ή τρομερή τριπλή Γερμανική - Ιταλική - Βουλγαρική Κατοχή του συνόλου του ελληνικού χώρου, οι νέοι διωγμοί του ελληνικού στοιχείου από τους Τούρκους στη δεκαετία του 1950, οι έκαστοτε κατευθυνόμενες από διάφορες δυνάμεις και συμφέροντα έδαφικές “διεκδικήσεις” σέ βάρος της Ελλάδας από τους Σλαβομακεδόνες, Άρβανίτες, Βλάχους κ.ά. συνετέλεσαν στην αλλαγή της στάσης της ελληνικής κοινωνίας ως αποτέλεσμα περισσότερο της άδηρπης ανάγκης για ένοποίηση / ίσχυροποίηση του ελληνικού πληθυσμού, της ελληνικότητας.

Η σύγχρονη είσαγωγή οικονομικών μεταναστών στην Ελλάδα

Η σύγχρονη είσαγωγή (περί Είρηνικής είσβολής πρόκειται) των οικονομικών μεταναστών έφερε μία ξαφνική μεταβολή στά ήθη, σίς συνήθειες, στό “όμόγλωσσον”, στον τρόπο διαβίωσης του ελληνικού λαού. Οι Έλληνες βρεθήκαμε πρό άδιεξόδων: Είχαμε ανάγκη της

“παράνομης” εργασίας των μεταναστών (χωρίς αυτούς δέν θά καλλιεργούνταν οι άγροί, δέν θά ύπήρχαν “οίκιακοί βοηθοί”, νοσοκόμες, σχετικά φτηνοί τεχνίτες κ.λπ.). Από την άλλη όμως πλευρά, σημειώθηκε αύξηση της έγκληματικότητας, μέ πρωτόγνωρες μεθόδους και πράξεις άγνωστης μέχρι τώρα στην ελληνική πραγματικότητα άγριότητας, της έξαθλίωσης των ήθων, της άκοσμίας.

Η όμοιογένεια του ελληνικού λαού, ή ελληνικότητα, θεωρήθηκε πάντα ως φυσική τάξη, ως ή συστατική δύναμη πού συγκράτησε τό πληθυσμιακά μικρό ελληνικό κράτος. Οι Έλληνες μέσα μας, άσχετα μέ τίς επίσημες διακηρύξεις, δέν αποδεχόμαστε εύκολα τή φυλετική, θρησκευτική, γλωσσική έτερότητα των άλλων. Δέν μάς διδάξαν ποτέ κι έτσι δέν συνταυτιστήκαμε μέ τό διαχωρισμό των έννοιων ethnic (διαφορετικές έθνοτικές και πολιτιστικές εκφράσεις μέσα στό ίδιο κράτος) και national (ταύτιση του κράτους μέ ένα έθνος).

Ξαφνικά, λοιπόν, βρεθήκαμε μπροστά στην ίσχυρή άπαίτηση των νέων μεταναστών για δουλειά, για καλύτερες συνθήκες ζωής, για ένταξη στην ελληνική πραγματικότητα, στό “έλληνικό όνειρο”. Βρεθήκαμε άντιμέτωποι μέ πρόσωπα, νοοτροπίες και καταστάσεις πού κατά βάθος δέν γνωρίζαμε. Άντιμετωπίσαμε πράγματα πού άδυνατούσαμε να καταλάβουμε, όχι από κακή πρόθεση, αλλά γιατί δέν

είμαστε προετοιμασμένοι ψυχολογικά ως έθνος, λειτουργικά ως κράτος. Έτσι βλέπουμε τώρα ξεκάθαρα τις δικές μας αδυναμίες στις όποιες κλείναμε μέ περισσή έπιπολαιότητα τά μάτια: α) Τήν άνιση κατανομή του πληθυσμού στον έλλαδικό χώρο, μέ κύριο χαρακτηριστικό τήν τεράστια συσσώρευση του πληθυσμού στην πρωτεύουσα καί τήν παράλληλη εγκατάλειψη των χωριών όπου τώρα εγκαθίστανται οί άλλοδαποί, β) Τήν ύπογεννητικότητα καί τή γήρανση του πληθυσμού πού αναπληρώνεται από τήν αύξημένη γεννητικότητα των άλλοδαπων (βλ. γενική απογραφή του 2001), γ) Τή μή καλή λειτουργία της κρατικής μηχανής πού δέν μπορεί νά προστατεύσει τά σύνορα της χώρας, νά παράσχει ασφάλεια στους πολίτες, νά γνωρίζει - τό απλούστερο - πόσοι καί ποιοί μετανάστες υπάρχουν στή χώρα, δ) Τίς έγγενεις αδυναμίες της οίκονομίας, της κοινωνικής πρόνοιας, του νοσοκομειακού συστήματος (ΕΣΥ) καί λοιπών καταστάσεων πού έχουν σχέση μέ τήν καθημερινή διαβίωση των Ελλήνων.

Αίσθανόμαστε τούς οικονομικούς μετανάστες ως “άπειλή”, προσδιορίζοντας, ό καθένας μας όμως διαφο-

ρετικά, τά συνθετικά στοιχεία αυτής της “άπειλής”, σύμφωνα μέ τις προσωπικές μας αντιλήψεις, ανάγκες, έπιρροές, τις προνομιακές ή μή θέσεις μας. Παρά όμως τήν διαδεδομένη - ίσως καί σωστή - άποψη περί “άπειλής”, ή Ελλάδα είναι από τις λίγες ευρωπαϊκές χώρες όπου οί πολιτικές κινήσεις πού διακηρύσσουν μέτρα κατά των μεταναστών δέν ευδοκιμούν. (Θυμηθείτε τις έμπρακτες, πολιτικά άξιοποιημένες αντιδράσεις πού σημειώνονται στή Γαλλία, στην Αυστρία, στην Όλλανδία, στό Βέλγιο, στην Έλβετία κ.ά).

Δέν είναι εύκολο νά πει κανείς τί δέον γενέσθαι. Τό βέβαιο είναι ότι πρέπει νά μάθουμε νά ζούμε μέ τήν έτερότητα των άλλων. (Τό έμαθαν κι έξακολουθούν νά τό μαθαίνουν οί γερμανοί, οί γάλλοι, οί άγγλοι κ.λπ.). Από τήν άλλη όμως πλευρά, χρειάζεται νά αναδιοργανώσουμε τήν κρατική μηχανή ώστε νά μπορέσει νά κανοναρχήσει άποτελεσματικά τούς φιλοξενούμενους μετανάστες, οί δέ τελευταίοι όφείλουν νά όδηγηθούν νά σέβονται τούς ανθρώπους, τούς νόμους καί τή χώρα στην όποία διαβιούν καί στην όποία έπιθυμούν νά ένταχθούν. □

*Τό τελευταίο βιβλίο του Διονύση Κ. Μαγκλιβέρα
έχει τόν τίτλο “Η Άξιοπρέπεια του Άνθρώπου”,
Έκδόσεις Παπαζήση*

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΑΣ, ΑΣΠΙΔΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

*«Ὅλβιος ὅστις ἱστορίας ἔσχεν μάθησιν»
Ευριπίδης*

του **Νικ. Σπ. Βούλγαρη**,
Καθηγητού - Συγγραφέως

Ιστορική διαδρομή. Η καταγραφή ενός θέματος που αναφέρεται στην Ιστορία, από όποια πλευρά και αν εξετασθεί, δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς αναγκαστικά να προσφύγει και να εξετάσει την ιστορική της διαδρομή. Έχει επομένως και η Ιστορία την ιστορία της με ανάλογη εξιστόρηση. Προκειμένου όμως για τη δική μας, την Ελληνική διαχρονική Ιστορία, είναι ανάγκη να καταφύγουμε στη Αρχαία Ελληνική Γραμματεία. Εκεί θα μάθουμε τη σπουδαιότητα της Ιστορίας ως γνωσιολογικού και φρονηματιστικού μαθήματος για μικρούς και για μεγάλους. Γνωρίζουμε μάλιστα ότι οι λεγόμενοι «Πατέρες του Έθνους», οι πολιτικοί, δεν μπορούν να εκπληρώσουν τη δική τους εθνική και ιστορική αποστολή χωρίς γνώση σαφή της Ιστορίας. Της γενικής, της πολιτικής, της οικονομικής, της διπλωματικής και της παγκόσμιας.

Ανάγκη είναι να γνωρίσουμε τα ιστορικά στάδια.

- Από την αρχαιότητα μας δίδαξαν ο πατέρας της Ιστορίας, ο Ηρόδοτος, και ο Θουκυδίδης, οι οποίοι διέπρεψαν και οι ίδιοι ως ιστορικοί, την αξία και την προσφορά της Ιστορίας εκ της γνώσεως. Ο εκ των τριών κορυφαίων ακόμη τραγικών ποιητών της αρχαιότητας και τελευταίος χρονολογικά, ο Ευριπίδης, προχώρησε ακόμα πιο

πολύ και όρισε την έννοια της λέξης «Ευτυχία», συνδέοντάς την με τη γνώση της Ιστορίας. Αποφάνθηκε κατηγορηματικά: «Ὅλβιος ὅστις ἱστορίας ἔσχεν μάθησιν». Δηλαδή: Όποιος γνωρίζει καλά την Ιστορία κατέχει την ευτυχία, είναι ευτυχισμένος.

- Από τη Βυζαντινή εποχή έχουμε πολλά ιστορικά μηνύματα για τη γνώση και την αξία της Ιστορίας. Ο Μέγας Βασίλειος προτείνει την Ιστορία ως ένα από τα μαθήματα που πρέπει να διδάσκονται οι Χριστιανοί Νέοι. Ο Βυζαντινός δε ιστορικός της Δ΄ Σταυροφορίας (1204), ο Νικήτας Χωνιάτης, χαρακτηρίζει την Ιστορία «*κάλλιστον εὖρημα τῶν Ἑλλήνων*».

- Κατά τη νεότερη εποχή ακούονται πολλές φωνές ενισχυτικές της ανάγκης γνώσης της Ιστορίας, τονίζοντας μάλιστα την πίστη στην αδιάκοπη συνέχεια του Ελληνισμού. Οι κορυφαίοι ηγέτες της επανάστασης του '21, ο Μακρυγιάννης και ο Κολοκοτρώνης, αναφέρονται συχνά στους αρχαίους προγόνους μας ως διδασκάλους και καθοδηγητές του γένους μας. Ο σπουδαίος εθνικός ιστορικός μας ακόμη, ο Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος, καθιέρωσε για καλύτερη μελέτη της Ιστορίας μας τη διαίρεσή της σε τρεις περιόδους: την Αρχαία, τη Βυζαντινή – Μεσαιωνική και τη Νεωτέρα – Νεωτάτη.

- Αναφέρουμε ακόμα ότι πολλοί λόγιοι

Ευρωπαίοι, στις παραμονές της απελευθέρωσης του γένους μας κατά το 1821, χρησιμοποίησαν τα διδάγματα της Ελληνικής και της παγκόσμιας Ιστορίας, τα οποία γνώριζαν με εμβρίθεια. Αυτά τους ενέπνευσαν για να αποφασίσουν να ενταχθούν στους ευρύτερους Φιλελληνικούς κύκλους αγωνιστών για την ελευθερία της Ελλάδος. Θυμόμαστε ότι οι Ευρωπαίοι διανοητές δικαιολογούσαν ιστορικά τη συμμετοχή τους στον Ελληνικόν αγώνα. Για το λόγο τούτο, εμπνευσμένοι από ιστορικά δεδομένα, διακήρυτταν με σαφήνεια: *«Σκέπεται η Δύση ότι είναι απαράδεκτο να βρίσκονται οι απόγονοι του Ομήρου του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη στο βάραθρο του ανθρώπινου εξευτελισμού και της ταπείνωσης»*. Η γνώση της Ιστορίας μας τους καθοδηγούσε σε ιστορικές αποφάσεις κόντρα στα ανθελληνικά μηνύματα αξιωματούχων.

Η Ιστορία ως μάθημα. Ως μάθημα μεγάλου ενδιαφέροντος εντάχθηκε η Ιστορία στο Ωρολόγιο και το Αναλυτικό διδακτικό πρόγραμμα των Σχολείων των βαθμίδων της εγκυκλίου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Σχετικώς η ένταξη της Ιστορίας στο Αναλυτικό Πρόγραμμα προσδιορίζεται με τον ακόλουθο γενικό σκοπό, επιγραμματικά:

«Ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης. Κατανόηση των ιστορικών γεγονότων με εξέταση αιτίων και αποτελεσμάτων. Διαμόρφωση αξιών και στάσεων που οδηγούν σε υπεύθυνες συμπεριφορές στο

παρόν και το μέλλον. Επίγνωση ότι ο σύγχρονος κόσμος αποτελεί συνέχεια του παρελθόντος και συνδέεται άμεσα με τη ζωή. Μαζί με τον γενικό σκοπό της Εκπαίδευσης αναφέρεται και στην προετοιμασία υπευθύνων πολιτών».

Γίνεται κατά ταύτα το μάθημα της Ιστορίας ο καθρέφτης που υποδεικνύει τα καλά και τα άσχημα του παρελθόντος για έλεγχο και προσαρμογή στα ωφέλιμα για το παρόν και το μέλλον. Είναι η Ιστορία ένας υπέροχος και αδιαμφισβήτητος Δάσκαλος των παιδιών και των νέων.

Κατόπιν τούτων η Ιστορία ως μάθημα στα Σχολεία:

- Διασώζει και σφυρηλατεί, ιδιαιτέρως σήμερα, την εθνική μας ταυτότητα. Συνέπεια τούτου είναι να μη γίνουν οι Νέοι μας ένας πολτός σε μια διεθνιστική κιμαδομηχανή στα πλαίσια της επιβληθείσας στο σύγχρονο κόσμο, απρόσμενα και νεοφανώς, παγκοσμιοποίησης.

- Καλλιεργεί την πίστη στη συνέχεια του Ελληνισμού διαχρονικά με ξεκάθαρες και γνήσιες αποδείξεις, αλλά και με ιστορικά τεκμηριωμένες απαντήσεις στους ανιστόρητους αμφισβητίες. Αυτούς που καλύπτει η αλλοπρόσαλλη εποχή μας.

- Παρέχει το μάθημα της Ιστορίας καθολικώς αποδεκτά πρότυπα για τους Νέους, που τα έχουν απόλυτη ανάγκη σήμερα. Τούτο δε διότι είναι φανερό ότι οι Νέοι της εποχής μας κινούνται ανάμεσα σε συγκεχυμένες αξίες και αρχές και σκοπιμότητες αμφιβόλου προελεύσεως τους προκαλούν.

- Δημιουργεί την αίσθηση της υγιούς

οικουμενικότητας και παγκοσμιότητας, διδάσκοντας την ιστορία και των γειτονικών και άλλων λαών. Έτσι προωθεί και τη δημοκρατική ευθύνη των πολιτών. Θυμίζει τα αγαθά της Δημοκρατίας και τα εγκλήματα των λεγομένων ολοκληρωτικών καθεστώτων.

- Υπογραμμίζει πόσο καταστρεπτικά είναι τα λάθη και τα εθνικά μας ελαττώματα. Μας δείχνει τα αποτελέσματα από τη διχόνοια και τις διενέξεις μας. Έτσι προσκαλείται κυρίως η νέα γενιά να μην τα επαναλάβει.

- Βοηθάει ακόμα τους Νέους μας, αλλά και τους μεγαλύτερους, στο να κατανοήσουμε καλύτερα το παρόν και να προετοιμαστούμε θετικά για το μέλλον, βελτιώνοντας την όλη πορεία μας στο κοσμικό γίγνεσθαι.

Ο αντίλαλος. Ένας αντίλαλος διατυπώνεται εδώ, με ανάλογη ηχώ. Πότε διδάχτηκε ή πώς διδάσκεται μέχρι και σήμερα με τον ενδεδειγμένο, κατάλληλο τρόπο η Ιστορία σαν μάθημα; Ποιοι παράγοντες μετέτρεψαν ένα γλαφυρό στην ουσία του μάθημα σε αγχώδες και ακατανόητο για τους Μαθητές; Ο αντίλαλος αντιβουίζει και μεταφέρει παρατηρήσεις ιδιαίτερες αποδεκτές. Ποτέ δεν δόθηκε με τα σχολικά εγχειρίδια και τα σχετικά εργαλεία ένα ιστορικό κείμενο ευσύνοπτο και εύκολα κατανοητό προς τους Μαθητές. Πάντοτε κυριαρχούσαν περιπολογίες και προσωπικές καταγραφές μερικών συγγραφέων. Ποτέ τα ιστορήματα των βοηθημάτων δεν προσήλκυαν ευχάριστα τα ενδιαφέροντα στους Μαθητές.

Ποτέ δεν μπορέσαμε σαν έθνος να δώσουμε στους Νέους μας μια γλαφυρή ευσύνοπτη Ιστορία. Χωρίς βεβαίως να παραλείπονται τα ιστορικά γεγονότα και τα αντικειμενικά διδάγματα. Είναι ανάγκη να προβάλλονται τα διδάγματα της Ιστορίας καθαρά και γνήσια χωρίς φτιασιδώματα και βαπτολογίες. Να είναι γραμμένη η Ιστορία κατά τρόπο ελκυστικό και ειλικρινή, με συμπεράσματα που να ανταποκρίνονται στην επισκόπηση της ιστορικής μας εξέλιξης. Να ζωντανεύουν οι μορφές και οι προσωπικότητες που ενσαρκώνουν την Ιστορία μας, με την αληθινή πίστη που διέθεταν οι πρόγονοί μας για τη διεξαγωγή των εθνικών αγώνων μας και την ανάδειξη των πολιτισμικών επιτυχιών και προόδων. Μόνο έτσι οι Νέοι μας θα βλέπουν όλο το Ελληνικό χθες της Πατρίδας μας, για να ζουν καλά το Ελληνικό σήμερα και να ετοιμάζονται για ένα καλύτερο Ελληνικό αύριο.

Πλαστογραφείται ή κακοποιείται Πράγματι! Και πλαστογραφείται και κακοποιείται η Ιστορία μας. Μάλιστα δε και αγρίως. Είναι γνωστό ότι το Έθνος μας είναι έθνος ανάδελφο. Δεν συνδέεται εθνικώς με κανένα άλλο. Περιβάλλεται πανταχόθεν από έθνη και λαούς που καθυστερημένα ιστορικά έδωσαν την παρουσία τους στον πολιτισμό και την σύγχρονη ζωή. Ζούσαν τους ένδεκα λεγόμενους «Σκοτεινούς αιώνες», μέχρι την Αναγέννηση, όταν κάλπαζε η διανόηση και η ανάπτυξη στην Ελλάδα. Μοιραίως οι κατακτήσεις του πνεύματος του Ελληνισμού, που καταυγάζουν

την οικουμένη και μεταδίδουν φώτα πολιτισμού και διανόησης, τράβηξαν το μίσος και την ζήλια όλων αυτών. Η αντίδρασή μας τότε στο πέρασμα των αιώνων έφερε τον τίτλο της «Ενότητας» σε όλα τα επίπεδα. Με την ενότητά μας αντιμετωπίσαμε ιστορικά την ψυχρή και εκθρικά ζηλόφθονη συμπεριφορά των διαφόρων λαών.

Σε κάθε εποχή όμως, όπως μας διδάσκει η Ιστορία μας, υπήρχαν και υπάρχουν οι πλαστογράφοι και κακοποιοί της παγκόσμιας Ιστορίας σε βάρος και της δικής μας. Το χρέος μās επιβάλλει, ενωμένοι σε όλα τα επίπεδα, να αντιμετωπίσουμε και να προβάλλουμε την ιστορική αλήθεια. Οπωσδήποτε όμως με όπλα την ορθή γνώση των ιστορικών γεγονότων. Οι κακοποιοί και πλαστογράφοι της Ιστορίας τρέμουν την αντίδρασή μας, όταν μάλιστα είναι καθολική. Είναι τούτο χρέος διαχρονικό. Να αποτινάξουμε το πνεύμα του ραγιαδισμού που μας διακατέχει, δίνοντας άμεση απάντηση στους κακοποιούς που με το πρόσχημα του δήθεν προοδευτισμού αποβάλλουν την Ιστορία μας από τα Σχολεία. Στερούν τους Νέους μας από την ιστορική γνώση που αποτελεί την ασπίδα προστασίας τους από τα διεθνιστικά ρεύματα και την αλλοίωση της Ελληνικής αξιοσύνης.

Ο με βραβείο Nobel Γ. Σεφέρης αποφαίνεται για το ιστορικό παρελθόν σε σχέση με το μέλλον: «Σβήνοντας ένα κομμάτι από το παρελθόν είναι σαν να σβήνεις ένα κομμάτι από το μέλλον». Αγνοώντας την Ιστορία που έρχεται

από παλιά, σβήνεις το μέλλον που ετοιμάζεται να γράψει Ιστορία.

Τα παιδιά και οι Νέοι μας οφείλουν να γνωρίζουν ιστορικά, ότι η ελεύθερη ζωή μας είναι βγαλμένη «απ' τα κόκαλα των Ελλήνων τα ιερά», με αγώνες και θυσίες. Παράλληλα να μαθαίνουν ότι η Πατρίδα μας σέβεται το Διεθνές δίκαιο και πιστεύει στην ειρηνική συμβίωση των λαών. Τα ιστορικά γνωστικά εφόδιά τους να τους εμπνέουν τον τρόπο αντιμετώπισης των οποιωνδήποτε ιστορικών διαστρεβλώσεων.

Η γνώση της Ιστορίας δεν είναι μόνον υποχρέωση των πολιτικών και των διπλωματών, όπως πιστεύουν πολλοί. **Είναι πρώτιστα έργο των Νέων και των παιδιών που αποτελούν την αδιάσπαστη συνέχεια του Έθνους. Υποχρέωση των μεγάλων είναι να θεσπίζουν προστατευτικά οχυρά στα μορφωτικά φόρα για τη δυνατότητα ανάδειξης των Νέων σε προσωπικότητες διαχρονικά ενημερωμένες. Οι ανιστόρητοι Νέοι μοιάζουν με τους σπασμένους κρίκους μιας ατέρμονης αλυσίδας.** Της αλυσίδας εκείνης που σκοπεύει να συνδέει ένα διδακτικό παρελθόν με ένα δημιουργικό παρόν και ένα ευτυχισμένο μέλλον.

Συμπερασματικά επιλέγουμε:

Χρέος της Πολιτείας: Στήσιμο της ασπίδας νομοθετικά.

Απάντηση των Νέων: Τεκμηρίωση της ιστορικής κληρονομιάς.

Τότε η Ιστορία μας είναι ασπίδα των Νέων. □

“Γ. ΑΒΕΡΩΦ” Το πλοίο που άλλαξε την ιστορία

του **Ν. Κάτσα**,
Εκπαιδευτικού

«Εν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου... σήμερον, τὴν 18/30 Μαρτίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἐνενηκοστοῦ ὀγδόου ἔτους, ὁ ὑποφαινόμενος Γεώργιος Ἀβέρωφ, ἐκ Μετσόβου τῆς Ἠπείρου, πολίτης Ἑλλήν, διαμένων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, συνέταξα τὴν παροῦσαν ιδιόχειρον διαθήκην...: Ἀφίνω εἰς τὸ ἔθνος μου εἴκοσι (Νο 20) μερίδια, τὸ δὲ ἐκκαθαρισθησόμενον ποσὸν ὀφείλει νὰ κατατεθῇ εἰς τὴν Ἑθν. Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τόκῳ, ἵνα διὰ τοῦ τόκου καὶ τοῦ κεφαλαίου ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ναυπηγήσῃ ἰσχυρὸν καταδρομικὸν πλοῖον, διεσκευασμένον οὕτως ὥστε χρησιμεύσῃ καὶ ὡς ἀνωτέρα ἐκπαιδευτικὴ σχολὴ δοκίμων τοῦ Βασιλικοῦ ναυτικοῦ, πρὸς τε πρακτικὴν καὶ θεωρητικὴν τελειοποίησιν αὐτῶν...»

Εν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ 18/30 Μαρτίου
1898,
Γεώργιος Ἀβέρωφ.»

Με αὐτὴν τὴν διαθήκην τοῦ οὐρετοῦ μεγάλου Ἑλλήνου ευεργέτη Γ. Ἀβέρωφ συνέβη κατὰ τρόπον ἐντυπωσιακὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ θωρηκτοῦ “Γ. ΑΒΕ-

ΡΩΦ”. Το εὐδρομο – θωρηκτὸ “Γ. ΑΒΕΡΩΦ” ἀγοράσθηκε σὲ 30 Νοεμβρίου τοῦ 1909. Ἦταν τὸ τρίτον τῆς ἰδίας σειρᾶς πλοίων ποῦ ναυπηγοῦσε ὁ οἶκος ORLANDO στὸ Λιβόρνο τῆς Ἰταλίας γιὰ τὸ Ἰταλικὸ ναυτικόν. Ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνησις ἀποφάσισε νὰ τὸ διαθέσῃ πρὸς πώλησιν. Τὸ πλοῖον ἀγοράσθηκε ἀντὶ 22.300.000 χρυσῶν δραχμῶν. Βάσις γιὰ τὴν ἐξεύρεσιν τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ ἦταν τὸ κληροδότημα τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ ευεργέτη Γεωργίου Ἀβέρωφ.

Τὸ “Γ. ΑΒΕΡΩΦ” καθελκύσθηκε σὲ 12 Μαρτίου 1910 καὶ παρελήφθη τὸν Μάιον τοῦ 1911. Σὲ 20 Αὐγούστου ὁ πλοίαρχος Παύλος Κουντουριώτης ἀπέπλευσε ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἐφτάσε στὸ Φάληρον τὴν 1^η Σεπτεμβρίου 1911. Ἡ υποδοχὴ ποῦ τοῦ γίνετο στὰ γαλανὰ νερά τοῦ Σαρωνικοῦ εἶναι ἀνώτερη κάθε περιγραφῆς. Τὸ ἀλάθητον ἐνστικτὸ τοῦ λαοῦ χαιρέτιζε τὸ πολεμικὸ πλοῖον ποῦ θὰ τὸν δόξαζε καὶ θὰ τοῦ χάριζε λαμπρὰς νίκας...

Γιὰ τὴν περίοδον Οκτωβρίου 1912 – Αὐγούστου 1913, τότε ποῦ ὁ “Γ. ΑΒΕΡΩΦ” κυριολεκτικὰ πολέμησε

και δοξάστηκε, υπάρχουν τα ημερολόγια που έκαναν δυνατή μία αντικειμενική και αδιάβλητη παρουσίαση της ένδοξης δράσης του πλοίου.

Στις 5 Οκτωβρίου 1912 γίνεται η κήρυξη πολέμου της Ελλάδας και των Συμμάχων (Σερβίας, Βουλγαρίας και Μαυροβουνίου) κατά της Τουρκίας. Ο Στόλος του Αιγαίου, με ναυαρχίδα το “Γ. ΑΒΕΡΩΦ” και στόχαστρο τον Π. Κουντουριώτη, περιέλαβε τη μοίρα θωρηκτών “Υδρα” “Σπέτσαι”, “Ψαρά”, σολίσκο αντιτορπιλικών και άλλα βοηθητικά πλοία και απέπλευσε για το Βόρειο Αιγαίο. Στις 6 Οκτωβρίου ο στόλος του Αιγαίου έφτασε στα ανοικτά της Λήμνου.

Τον Οκτώβρη και Νοέμβρη του 1912 τα περισσότερα νησιά και βραχονησίδες όπως και ο Άθως απελευθερώνονται με τον “Γ. ΑΒΕΡΩΦ” προπομπό σε κάθε σημαντική επιχείρηση. Σε μια “οδηγία μάχης” από της 1^{ης} Νοεμβρίου του 1912 ο Π. Κουντουριώτης είχε περιγράψει με σαφήνεια στα πληρώματα στόλου τις προθέσεις του ότι “εις την νίκην μόνον αποβλέπομεν”.

Είναι εκπληκτική η διαίσθηση και ενόραση του Κουντουριώτη. Με τα κυάλια ο ναύαρχός μας βλέπει τους καπνούς του Τουρκικού στόλου. Πλέουν σε γραμμή μετώπου τα θωρηκτά “ΜΠΑΡΜΠΑΡΟΣΣΑ”, “ΤΟΥΡΓΟΥΤ ΡΕΪΣ”, “ΜΕΣΣΟΥΔΙΕ”, “ΑΣΣΑΡ” & “ΤΕΦΙΚ”. Στρέφουν σε γραμμή στή-

λης. Στις 8.25 ο ναύαρχος σηκώνει το σήμα “ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΓΕΡΣΙΣ”. Ο ενθουσιασμός στα πληρώματα είναι μεγάλος καθώς ορμούν στις θέσεις μάχης. Ο ναύαρχος Κουντουριώτης, με το σταυρό του Παναγίου Τάφου στο στήθος, επισκέπεται τις κύριες θέσεις μάχης.

Από τις 9.00 και σε απόσταση 12.000 μ. ο Τουρκικός στόλος αρχίζει “πυρ”. Ύστερα από λίγο τους ακολουθεί το “Γ. ΑΒΕΡΩΦ”. Οι στόλοι πλέουν σε δύο στήλες. Η Ελληνική γραμμή συγκλίνει. Το πυρ και από τις δύο πλευρές είναι επίμονο, με τους Τούρκους να υπερτερούν σε πυκνότητα και αριθμό βολών. Στις 9.35 το “Γ. ΑΒΕΡΩΦ” σηκώνει το γράμμα “Ζ” που σημαίνει ότι οι κινήσεις του ναυάρχου είναι ανεξάρτητες. Αυξάνει ταχύτητα στη μέγιστη, πλησιάζει τον εχθρό και τον υπερβαίνει, βάλλοντας συνέχεια. Η απόσταση μειώνεται και στις 9.55 είναι 4.800 μ. Τα τρία θωρηκτά με τον μοίραρχο Γκίνη πλησιάζουν και αυτά. Ο Τούρκος στόλαρχος βρίσκεται σε δύσκολη θέση. Συμβαίνει αυτό που κάθε ηγέτης φοβάται: να βρεθεί μεταξύ δύο πυρών. Διατάσσει εκτέλεση αλλαγής πορείας, όμως το σήμα του παρερμηνεύεται. Αντί τα πλοία να στρέψουν “διαδοχικώς”, στρέφουν “επί τόπου”. Δημιουργείται χαώδης κατάσταση...

Στις 10.07 ομοβροντία του “Γ. ΑΒΕΡΩΦ” από απόσταση 3.200 μ.

πετυχαίνει το “ΜΠΑΡΜΠΑΡΟΣΣΑ”. Τα “ΤΟΥΡΓΟΥΤ” και “ΜΕΣΣΟΥΔΙΕ” δέχονται κι αυτά πλήγματα από τη μοίρα του Γκίνη. Στις 10.15 ο Τούρκος στόλαρχος διατάσσει υποχώρηση του στόλου του και είσπλευση στα στενά. Η ναυμαχία έχει τελειώσει. Διήρκεσε μία ώρα. Ο Ελληνικός στόλος ήταν ο αδιαφιλονίκητος νικητής.

Από τις 10.30 ως τις 15.30 το “Γ. ΑΒΕΡΩΦ” επί κεφαλής πάλι της μοίρας των θωρηκτών διαδρομεί μπροστά στα στενά. Η περιοχή έχει αδειάσει από πλοία. Ο Κουντουριώτης επιμένει. Θέλει να βεβαιωθεί για τις κινήσεις του αντιπάλου του. Μόνο στις 15.30 στρέφει για τον Μούδρο.

Ο Τουρκικός στόλος είχε πάνω από 100 νεκρούς και τραυματίες, καθώς και ζημιές που ήταν επισκευάσιμες. Εκεί που είχε υποστεί ανεπανόρθωτο πλήγμα, ήταν στο ηθικό...

Ο ναύαρχος Κουντουριώτης εξέφρασε την ευαρέσκειά του στα πληρώματα διά της εξής αναφοράς:

“Εκφράζω την άκραν ευαρέσκειάν μου προς τον Μοίραρχον, τους Κυβερνήτας, αξιωματικούς, υπαξιωματικούς και ναύτας, δια την διαγωγήν των κατά την ναυμαχίαν της 3^{ης} Δεκεμβρίου παρά το ακρωτήριο της Έλλης. Θεωρώ εμαυτόν ευτυχή ότι άρχω ανδρών, οίτινες μετά τοσαύτης αυταπαρνήσεως και ανδρείας μάχονται υπέρ του μεγαλείου και της δόξης της φιλιότης ημών πατρίδος”.

Η νίκη της 3^{ης} Δεκεμβρίου 1912 ήταν η αρχή για να γίνει το “Γ. ΑΒΕΡΩΦ” ένας θρύλος. Στις 5 Ιανουαρίου 1913 γίνεται η ναυμαχία της Λήμνου. Είναι η δεύτερη κατά θάλασσα νίκη του στόλου του Αιγαίου, που ολοκληρώνει την πρώτη.

Η σημασία των δύο αυτών νικών είναι γνωστή όχι μόνο στο Πανελλήνιο, αλλά σε παγκόσμιο επίπεδο, αν αναλογιστούμε ότι οι Τούρκοι σε περίπτωση νίκης είχαν ετοιμάσει αποβατικά στρατεύματα για την ανακατάληψη των νήσων του Αιγαίου.

Το θωρηκτό “Γ. ΑΒΕΡΩΦ” αρχίζει να περνά θριαμβευτικά στη λαϊκή παράδοση. Ο λαός το τραγούδησε, το έψαλε, το πέρασε στη δημοτική ποίηση, το έκανε στίχο και ρίμα: *“Τα τζαμιά να πέσουν κάτω κι ο Σταυρός να υψωθεί –εμπρός, Αβέρωφ, εμπρός / και το κόκκινο φεσάκι απ’ την Πόλη να χαθεί –εμπρός, Αβέρωφ, εμπρός!”*.

Το “Γ. ΑΒΕΡΩΦ” στην ιστορική του διαδρομή υπήρξε η έπαλξη του έθνους, ο σημαιοφόρος της Ελλάδας. Προστάτης του η Μεγαλόχαρη, που του συμπαραστάθηκε σ’ όλες τις Ναυμαχίες. Το 1912-13 ανέμιζε το “επίσημό” του φλάμπουρο αγώνα και λευτεριάς, μπροστά στα Δαρδανέλλια. Ύστερα, στις ακτές της Θράκης, ως το Δεδέ-Αγάτς. Από το 1918-1922, αγκυροβολημένος στο Πέραν και στη Σμύρνη, μετουσίωνε τους πόθους του έθνους...

ΒΥΖΑΝΤΙΟ: Μια κοινωνία
με δίψα για κατά Χριστόν και κατά κόσμον μόρφωση

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΣΤΟΥΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΝ 9^ο ΑΙ.

του **Ανδρέα Κ. Κουτσόπουλου**,
Ιστορικού - Υπεύθυνου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Κατά τους 7^ο και 8^ο αι. φαίνεται ότι υπήρξε στη βυζαντινή αυτοκρατορία μία υποβάθμιση της πνευματικής δραστηριότητας. Για πολύ καιρό απουσιάζουν οι μαρτυρίες για μια ανώτερη δημόσια εκπαίδευση, φαινόμενο που δεν πρέπει να χαρακτηριστεί οριστική διακοπή αλλά υποχώρηση ή επιβράδυνση μπροστά σε πιο επείγοντα προβλήματα. Όσοι νέοι ήθελαν να μορφωθούν έπρεπε ή να καταφύγουν σε κάποιον ιδιώτη δάσκαλο ή να μελετήσουν μόνοι τους όσα ήταν απαραίτητα για τη μόρφωσή τους¹. Η μεταστροφή αυτής της κατάστασης άρχισε στην Κωνσταντινούπολη κατά τον 9^ο αι. και σε αυτή διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο και η μετατροπή της Μονής Στουδίου - όπως και άλλων μοναστηριών της αυτοκρατορίας - σε κέντρο πνευματικής δραστηριότητας.

Η Μονή του Αγίου Ιωάννη του Στουδίου, γνωστή απλά ως Μονή Στουδίου, ήταν σπουδαίο μοναστήρι αφιερωμένο στον Άγιο Ιωάννη Βαπτιστή, χτισμένο στον Ξηρόλοφο, τον έβδομο λόφο της Κωνσταντινού-

πολης. Ιδρύθηκε μάλλον πριν το 454 από κάποιον Συγκλητικό με το όνομα Στούδιος, που είχε αναδειχθεί ύπατος της Κωνσταντινούπολης από το 457 και από τον οποίο πήρε το όνομά της. Η μονή γνώρισε μεγάλη ακμή επί των ημερών του Θεόδωρου Στουδίτη (9^{ος} αι.) και ύστερα, οπότε αναδείχθηκε στην πολυπληθέστερη μονή της Πόλης, έλαμψε ως προπύργιο της εικονολατρίας στα δύσκολα χρόνια της εικονομαχικής έριδας και εξελίχθηκε σε πνευματικό κέντρο της Βυζαντινής αυτοκρατορίας.

Η δημιουργία ενός σπουδαίου scriptorium, δηλαδή ενός εργαστηρίου αντιγραφής χειρογράφων, ήταν η μεγαλύτερη προσφορά της μονής σε αυτή τη λεγόμενη αναγέννηση των γραμμάτων τον 9^ο αι. Η οργάνωση του scriptorium οφείλεται στον ηγούμενο της μονής, άγιο Θεόδωρο Στουδίτη, προσωπικότητα πολύπλευρα καλλιεργημένη, καθώς είχε διδαχθεί γραμματική, ποιητική, ρητορική και τα διάφορα είδη της φιλοσοφίας (ηθική, δογματική, διαλεκτική, απο-

δεικτική)². Τον αντίκτυπο από αυτή τη μόρφωσή του τον βρίσκουμε στην κατεύθυνση που έδινε στους μοναχούς του, οι οποίοι διδάσκονταν γραμματική, λίγη τεχνολογία φιλοσοφίας, εκκλησιαστικό άσμα και εκκλησιαστική ποίηση και γενικά, όπως δηλώνει ο ίδιος, εφάρμοζαν πᾶν εἶδος ἐπιστήμης³.

Η πειθαρχία που διέκρινε την οργάνωση και λειτουργία του σπουδίου scriptorium πραγματικά εντυπωσιάζει, καθώς σύμφωνα με τον κανονισμό της μονής προβλέπονταν διάφορες ποινές για μια σειρά από αμέλειες, σχετικές με την αντιγραφή χειρογράφων. Για παράδειγμα, έπρεπε να τιμωρηθεί όποιος δεν φρόντιζε αρκετά το τετράδιο που έγραφε ή το χειρόγραφο που αντέγραφε, όποιος δεν τηρούσε τις παραγράφους, τους τόνους και τη στίξη, όποιος βασίζονταν στη μνήμη του και αλλοίωνε το κείμενο που αντέγραφε ή όποιος δεν συμμορφωνόταν στις υποδείξεις του πρωτοκαλλιγράφου, ο οποίος δινύθιζε το εργαστήριο αντιγραφής.

Τα βιβλία που αντέγραφαν οι μοναχοί προορίζονταν πάνω απ' όλα για την ηθική διάπλαση των μοναχών κι έτσι φυλάσσονταν σε ειδικό χώρο, ο οποίος λειτουργούσε ως βιβλιοθήκη, για να τα δανείζονται οι μοναχοί. Ο κανονισμός προέβλεπε κυρώσεις για όποιον μοναχό δεν φρόντιζε το βιβλίο που του είχαν δανείσει ή έπαιρνε ένα χωρίς την άδεια του

βιβλιοφύλακα ή για τον αμελή βιβλιοφύλακα που άφηνε τα βιβλία στοιβαγμένα χωρίς τάξη και δεν φρόντιζε να τα τακτοποιήσει.

Οι παραπάνω και άλλοι κανονισμοί της μονής φανερώνουν την ιδιαίτερη προσοχή και επιμέλεια που έδειχναν οι μοναχοί, ώστε να προστατεύουν ό,τι αποτελούσε τον πνευματικό πλούτο της. Η γενικότερη αγάπη τους για τα γράμματα φαίνεται και από το ότι στο εργαστήριο αντιγράφονταν και χειρόγραφα γενικότερου μορφωτικού ενδιαφέροντος και μάλιστα οι μοναχοί φρόντιζαν να διαδίδονται και σε άλλους κύκλους, εκτός από τους μοναστικούς⁴. Είχαν προσανατολιστεί με τον καλύτερο τρόπο στην αγάπη για τη μελέτη και το βιβλίο από τον ηγούμενό τους, ο οποίος μεριμνούσε άγρυπνα γι' αυτό και ενεργούσε ως δάσκαλος και παιδαγωγός τους.

Δεν είναι τυχαίο, λοιπόν, ότι η συμβολή της Μονής Στουδίου στην άνθηση των γραμμάτων τον 9^ο αι. επισημαίνεται με ιδιαίτερη έμφαση από όλους τους ερευνητές⁵. Η όλη οργάνωση του scriptorium και η εξαιρετική λειτουργία του, που οφείλονταν στη σοφή καθοδήγηση του αγίου Θεόδωρου Στουδίτη και στο ζήλο των υπόλοιπων μοναχών, διδάσκουν όποιον προσπαθεί να ακολουθεί στη ζωή του αυτή την άριστη πρακτική: τη συμπόρευση δηλαδή της καλλιέργειας της ψυχής και του

πνεύματος.

¹ Βλ. Paul Lemerle, *Ο πρώτος Βυζαντινός Ουμανισμός, μετάφραση Μαρία Νυσταζοπούλου-Πελεκίδου*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2007, σελ. 279.

² Ο.π. σελ. 111. Δηλαδή είχε λάβει την εκπαίδευση, που ένα παιδί της καλής αστικής τάξης της πρωτεύουσας, προορισμένο κατ' αρχήν για σταδιοδρομία στις κρατικές υπηρεσίες, συνέχιζε να παίρνει στα τέλη του 8^{ου} αι. στα παιδευτήρια των ιδιωτικών δασκάλων.

³ Για την εκπαίδευση του Θεόδωρου Στουδίτη και των μοναχών της μονής Στουδίου βλ. Βίος Θεοδώρου Στουδίτου, PG 99, 117C-D και 237 A-B.

⁴ Βλ. Paul Lemerle, *Ο πρώτος Βυζαντινός Ουμανισμός*, σελ. 110. Δεν υπάρχουν ασφαλείς πληροφορίες για

το ακριβές περιεχόμενο αυτών των χειρογράφων μη εκκλησιαστικού περιεχομένου, όπως σε άλλες περιπτώσεις βυζαντινών μονών, όπου με βεβαιότητα γνωρίζουμε ότι αντιγράφονταν χειρόγραφα της αρχαιότητας.

⁵ Ένα ακόμη γεγονός εξαιρετικής σημασίας είναι ότι στη Μονή Στουδίου ανήκει το πρώτο σωζόμενο χειρόγραφο μικρογράμματος γραφής, γραμμένο από τον μοναχό Νικόλαο, καταγόμενο από την Κρήτη. Η μικρογράμματα γραφή αντικαθιστά τον 9^ο αι. τη μεγαλογράμματα φέρνοντας στην αντιγραφή χειρογράφων επανάσταση, συγκρινόμενη από τους ερευνητές με την εφεύρεση της τυπογραφίας (!), διότι προσέφερε οικονομία χώρου και χρόνου, μείωση του κόστους και ήταν και πιο ευανάγνωστη.

(συνέχεια από τη σελ. 211)

είδους περιστατικά αφορούν μόνο τα ελληνικά ή ξένα τηλεοπτικά συνεργεία που επιχειρούν να τραβήξουν εικόνες από την περιοχή και όχι τα τουρκικά ΜΜΕ που τριγυρνούν συνεχώς στα χωριά της μειονότητας σε Ξάνθη και Κομοτηνή κάνοντας προπαγάνδα και προβάλλοντας την τουρκική γλώσσα και κουλτούρα. Εξάλλου μόνο τυχαίο δεν είναι το γεγονός ότι σε όλα αυτά τα χωριά τα μόνα κανάλια που «πιάνουν» οι τηλεοπτικοί δέκτες είναι τα τουρκικά... Να σημειώσουμε ότι στα Πομακοχώρια ένας μεγάλος αριθμός

Πομάκων διαφωνεί με τις πρακτικές του τουρκικού προξενείου, ζητώντας να σταματήσει να τους διδάσκεται με το ζόρι στα σχολεία η τουρκική γλώσσα, αφού δεν είναι η γλώσσα τους. Η στάση της Πολιτείας στο συγκεκριμένο αίτημα είναι ανάλογη με τη στάση που τήρησε η ελληνική αστυνομία στο παραπάνω περιστατικό. Απλά παρακολουθεί «νίπτοντας τας χείρας της»...

(Αποσπάσματα άρθρου από το περιοδικό «Επίκαιρα», τεύχος 52^ο / 13-20.10.2010)

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 28^η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Κάθε χρόνο, όταν γιορτάζουμε την επέτειο της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940, πολλοί Έλληνες και μάλιστα οι νέοι σέκονται στο ηρωικό «ΟΧΙ», όταν ο Ελληνικός Στρατός συνέτριψε τις φασιστικές δυνάμεις της υπερόπλου Ιταλίας, στην Πίνδο και στα Ελληνοαλβανικά σύνορα.

Μεγάλη σημασία έχει να γνωρίζει (η νέα γενιά κατά πρώτιστο λόγο) τη θριαμβευτική προέλαση των ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων, πέρα των ελληνοαλβανικών συνόρων. Χαράσσουμε τις πιο κάτω γραμμές για το σπουδαίο αυτό θέμα.

Η Μάχη της Πίνδου είχε τελειώσει. Ο Ελληνικός Στρατός κράτησε ακλόνητα τις θέσεις του, ανέτρεψε τα ιταλικά στρατεύματα στα εδάφη της Φλώρινας και κυριεύτηκαν οχυρές θέσεις σε αλβανικό έδαφος.

Οι Ελληνικές Στρατιωτικές Δυνάμεις έπαιρναν τώρα τις θέσεις της γραμμής Σταυρός, περιοχή Κορυτσάς, που είχαν καθεί από τη μέρα της ιταλικής εισβολής. Ο στρατός μας τώρα προχωρούσε ψηλά στον Γράμμο, προς την Αλβανία. Έπρεπε ν' απωθήσει τον εχθρό όσο πιο μακριά γινόταν από το εθνικό μας έδαφος. Στον αγώνα τους οι στρατιώτες μας έβλεπαν τις νύχτες μία γυναικεία μορφή να προβαδίζει. Ψηλόλιγνη, με την καλύπτρα της αναριγμένη

από το κεφάλι στους ώμους. Την αναγνώριζαν. Ήταν η Μάνα η Μεγαλόχαρη, η Λαβωμένη Παναγιά της Τήνου, η Υπέρμαχος Στρατηγός.

Στις 12 του μήνα η Χ Μεραρχία προωθεί τις δυνάμεις της, αλλά ο χειμώνας έχει έρθει βαρύς και το χιόνι πέφτει πυκνό. Οι πορείες γίνονται μέσα από χαράδρες. Τα μονοπάτια έχουν καθεί, οι ανεφοδιασμοί σχεδόν σταματάνε. Ο στρατός ωστόσο προχωρεί, αλλά, σχεδόν αβοήθητος, για να πιάσει τις θέσεις που πρέπει. Είναι χαράματα της 14^{ης} Νοεμβρίου και ετοιμάζεται για την εξόρμηση. Τη νύχτα 13 προς 14 Νοεμβρίου η πρώτη φάση του πολέμου, η αμυντική για τους Έλληνες, είχε ήδη τελειώσει. Αρχίζει τώρα η δεύτερη, η επιθετική.

Στις 6.33 το πρωί άρχισε η επίθεση. Τα ελληνικά τάγματα προχωρούν. Αλλεπάλληλες ιταλικές αντεπιθέσεις προσπαθούν να ακόψουν την ελληνική προέλαση. Ο αγώνας είναι σκληρός. Οι ιταλικές δυνάμεις δεν μπορούν να κρατηθούν πάνω από τρεισήμισι ώρες. Ο Ελληνικός Στρατός το πρωί είχε σπάσει την κύρια ιταλική γραμμή. Το απόγευμα, με νέα εξόρμηση, πάρθηκε το ύψωμα 1480. Η προέλαση είχε φτάσει κιόλας σε βάθος 4 χλμ. Την επομένη, 15 Νοεμβρίου, τρίτη μέρα, ο Στρατός μας βελτίωσε

ακόμα περισσότερο τις θέσεις του. Στις 17 Νοεμβρίου η XV Μεραρχία κατορθώνει πρόσβαση κρούοντας τις πύλες του Ιβάν. Ο αγώνας για τον ελληνικό στρατό γινόταν, βέβαια, πιο σκληρός. Οι μέρες και οι νύχτες της 19^{ης} και 20^{ης} Νοεμβρίου δαπανούνται σε προετοιμασία για τη μεγάλη επίθεση της Κορυτσάς. Έξι ιταλικές μεραρχίες υπερασπίζονταν την πόλη. Οι Ιταλοί επί δεκαοχτώ μήνες έκαναν σ' αυτήν πυρετώδεις προπαρασκευαστικές εργασίες μέχρι να οχυρώσουν αυτά τα εδάφη που ήταν και φυσικά προστατευμένα από τους γύρω ορεινούς όγκους. Όλο αυτό το διάστημα, οι Ιταλοί έδειχναν στους Έλληνες και Αλβανούς κατοίκους της πόλης τον περίφημο οπλισμό που είχαν μεταφέρει εκεί.

Η επίθεση άρχισε στις 2.00 το απομεσήμερο της 21^{ης} Νοεμβρίου. Την Ελληνική επιχείρηση κάλυπτε, λόγω έλλειψης, μόνο ένα βομβαρδιστικό αεροπλάνο! Ωστόσο και το πυροβολικό μας, βάλλοντας τις ιταλικές δυνάμεις από τις κορφές της Μόροβα, κάλυπτε με επιτυχία τις ελληνικές προφυλακές. Η σφοδρότητα της επίθεσης του Στρατού μας ήταν τέτοια, ώστε οι εκλεκτές ιταλικές δυνάμεις κατοχής της πόλης κυριολεκτικά έπαθαν πανικό. Εγκαταλείποντας όπλα και υλικά έτρεξαν να σωθούν στο εσωτερικό

της Αλβανίας. Όταν ο Ελληνικός Στρατός μπήκε στην Κορυτσά, συνέλαβε χίλιους πεντακόσιους περίπου αιχμαλώτους και άπειρο πολεμικό υλικό παντός είδους.

Οι Έλληνες της Κορυτσάς, υποδεχόμενοι τον ελευθερωτή Ελληνικό Στρατό, κατόρθωσαν να ντύσουν ξαφνικά την πόλη στο λευκό και στο γαλάζιο, ξεδιπλώνοντας στους δρόμους αμέτρητες ελληνικές σημαίες. Η κατάληψη της Κορυτσάς ήταν ένας πραγματικός θρίαμβος, ιδίως όταν κανείς έριχνε μια ματιά στο στρατό που τον πέτυχε. Ήταν οι φαντάροι που είχαν καταφέρει τις πρώτες αναπάντεχες νίκες στην Πίνδο και τη Μόροβα. Αυτοί που, χωρίς να ξεκουραστούν και να αντικατασταθούν, κλήθηκαν και πάλι να συνεχίσουν τον υπεράνθρωπο αγώνα τους ενάντια σε εχθρό ασύγκριτα υπέρτερο σε οπλισμό και αριθμό.

Η νίκη με την κατάληψη της Κορυτσάς είχε μεγάλη στρατηγική σημασία. Η Κορυτσά ήταν το στρατηγείο της ιταλικής εκστρατείας προς βορά. Οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις των Ιταλών και οι οχυρώσεις τους στη Μόροβα και στο Ιβάν, που με έκπληξη ανακάλυψε ο στρατός μας μετά την ιταλική αποχώρηση, φανέρωναν ότι για τον εχθρό η περιοχή είχε ετοιμαστεί για ισχυρό ορμητήριο που θα είχε ως αντικειμενικό

(συνέχεια στη σελ. 228)

Στα έγκατα της γης

Ο ΗΓΕΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΕΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Το δράμα και η διάσωση των 33 μεταλλωρύχων στις 13 Οκτωβρίου στη Χιλή έγιναν παγκοσμίως γνωστά. Στα έγκατα της γης σε βάθος 680 μέτρων, κάτω από χιλιάδες τόνους βράχου, χωρίς φως, σε θερμοκρασία 30 βαθμών Κελσίου, με περιορισμένα αποθέματα οξυγόνου, με αβεβαιότητα και αγωνία για τη σωτηρία τους, οι 33 μεταλλωρύχοι παρέμειναν για δύο εβδομάδες χωρίς καμία επικοινωνία με τον έξω κόσμο.

Από τους 33 εγκλωβισμένους, ο Λουίς Ουρσούα βάσταξε το βάρος για την επιβίωση των εγκλωβισμένων από την πρώτη μέρα ως το τελευταίο λεπτό. Αν και είχε αρχίσει να εργάζεται τελευταίως στο μεταλλωρυχείο, χάρη στα αισθήματα και τη δύναμη της ψυχής του κατόρθωσε να συμβάλει στην ομαλή συμβίωση και στην αποτροπή τυχόν επεισοδίων μεταξύ των εργατών.

Με τις εύστοχες και συνετές οδηγίες του οι εγκλωβισμένοι κατάφεραν να επιβιώσουν για περισσότερο από δύο εβδομάδες με προμήθειες που προορίζονταν για 48 ώρες, αφού μάλιστα απέκτησαν πρόσβαση για νερό σε μια φυσική δεξαμενή. Ωστόσο ο Ουρσούα περιορίσε και στο ελάχιστο τη χρήση των μηχανών, για να προστατεύσει την ποιότητα του αέρα.

Έτσι όλοι οι μεταλλωρύχοι, ψυχικά κλονισμένοι όχι όμως και απελπισμένοι, ανελκύστηκαν στην επιφάνεια της γης μετά από 70 ημέρες!

Ο Ουρσούα εγκατέλειψε τελευταίως τη στοά και, μόλις βγήκε στην επιφάνεια της γης, είπε με νόημα, απευθυνόμενος στον Πρόεδρο της χώρας του: «Σας παραδίδω τη βάρδια μου και ελπίζω να μην ξαναγίνει ποτέ κάτι τέτοιο!». Οι διασωθέντες μεταλλωρύχοι τόνισαν ότι η Χιλή γιόρτασε τη διάσωσή τους κυρίως χάρη στον Ουρσούα.

Η συμβολή του Ουρσούα στην πιο δύσκολη και τραγική περίοδο της ζωής 33 ανθρώπων γίνεται κίνητρο για να μεταφέρουμε τη σκέψη μας στο υπερπέραν.

Ο Πρόεδρος της Χιλής απέδωσε σε θαύμα την ανέλκυση τόσων ανθρώπων από τα έγκατα της γης. Το ομολόγησαν αυτό και οι διασωθέντες. Ένας απ' αυτούς, ο Μάρκο Σεπούλβεδα, δήλωσε πως τον σπήριξε η πίστη του στο Θεό. Αυτός ακούστηκε να λέει: «Ήμουν με το Θεό και το Διάβολο. Τσακώθηκα μαζί τους... αλλά έπιασα το χέρι του Θεού. Ήταν το καλύτερο. Ήξερα πάντα ότι ο Θεός θα με σώσει». Όποιος πιστεύει στο Θεό, πιστεύει και στο θαύμα. Ο Ουρσούα, προσφέροντας για πολλά εικοσιτετράωρα τις δυνάμεις της

ψυχής του στους «συναιχμαλώτους» του, δεν μπορεί παρά να πίστευε στο Θεό.

Είναι αλήθεια πως ο άνθρωπος για να προσφέρει τη θυσιαστική του αγάπη στους συνανθρώπους του, δεν είναι δυνατόν παρά να αντλεί τη δύναμή του από την πίστη στο Θεό.

(συνέχεια από τη σελ. 226)

σκοπό τη Θεσσαλονίκη κι ολόκληρη τη Μακεδονία. Γί αυτό και οι Ιταλοί, όταν συνήρθαν από τον πανικό της ήπας στην Κορυτσά, επιχείρησαν να τις ξανακαταλάβουν δίνοντας τις λεγόμενες «μάχες της μετάνοιας», στις οποίες, όμως, ο στρατός μας τους αντιμετώπισε και πάλι με άφθαστη επιτυχία...

Η αναγγελία στην Αθήνα της θριαμβευτικής νίκης στην Κορυτσά προκάλεσε εκδηλώσεις μεγάλου ενθουσιασμού. Όλα τα αγγλικά και αμερικανικά -ακόμα και τα τουρκικά- ραδιοφωνικά σχόλια για τη νίκη μιλούσαν για τον ηρωισμό των Ελλήνων Δυνάμεων! Οι «Τάιμς» της Ν.

Πράγματι, πολλά διδάσκει στην ανθρωπότητα, φυσικά και μεταφυσικά, η περίπτωση των μεταλλωρύχων.

Νεκτάριος Γρ. Πούλης,
Φοιτητής Ανωτάτης Εκκλ. Σχολής
(Απόφοιτος Εκπαιδευτηρίων
«Απ. Παύλος»)

Υόρκης έγραφαν ότι «η Κορυτσά θα αποτελέσει ίσως την αποφασιστική τροπή του πολέμου».

Και πραγματικά! Η ελληνική ψυχή, δυναμωμένη με την πίστη στη θεία βοήθεια και φλογισμένη απ' την αγάπη στη λευτεριά, πετυχαίνοντας το θαύμα της κατάληψης του μεγάλου οχυρού της Κορυτσάς, κατάφερε στον εχθρό πλήγμα απ' το οποίο εκείνος δεν μπόρεσε να ξαναβρεί τη δύναμή του.

Γιάννης Δ. Μπάκος
Φοιτητής Πληροφορικής
του Παν/μίου Ιωαννίνων,
(Απόφοιτος Εκπαιδευτηρίων
«Απ. Παύλος»)

ΓΙΑ ΔΕΣ...

Χαρούμενος στρατός που ξεκινά
ν' ανάψει μέσ' στον κόσμο τις φωτιές
και να, με το τραγούδι του αρχινά
και με τις ολοφώτεινες ματιές.

Η ελπίδα ζωντανεύει στην ψυχή
κι η λάμψη ξαναφέγγει μέσ' στα μάτια.
Κι ολόθερμη ξεκύνεται μια ευχή
για τα ευλογημένα τούτα νιάτα.

Ελάτε και θα βρείτε τη χαρά,
στο χτίσιμο του Πύργου σάς καλούμε
μ' αγάπης να οπλιστούμε τα φτερά,
σε κόσμο αγγελικό για ν' ανεβούμε.

Ελένη Καζαντζή

ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΗΣ ΕΥΜΑΡΕΙΑΣ

Ο άνθρωπος σήμερα είναι καθηλωμένος στον ευδαιμονισμό και στην ευμάρεια.

Γιατί, όμως, υποφέρει και βασανίζεται από την μελαγχολία; Γιατί οι νευρώσεις όλο και αυξάνονται, ώστε ν' αποτελούν μια συνηθισμένη κατάσταση της κοινωνίας μας; Ο διάσημος Ολλανδός Ψυχίατρος J. Van den Berg δίνει σωστή την απάντηση: «Έχουμε 'απωθήσει' ένα άλλο βασικό στοιχείο, συστατικό της ανθρώπινης υπάρξεως, τη φωτισμένη συνείδηση. Αυτή την καθαρή συνείδηση την έχουμε σπρώξει στον κόσμο του υποσυνειδήτου.

Απωθήσαμε την έννοια του Θεού. Κάναμε τον Θεό περιθωριακό. Τον καταδικάσαμε στην ανυπαρξία. Τον εξορίσαμε από τη ζωή μας, από την εργασία μας, από την οικογένειά μας, από τις Σχολές μας, από τα Υπουργεία μας, από την Κοινωνία».

Ο άνθρωπος της ευμάρειας έχει προσβληθεί από την επιδημία που προκαλεί η απουσία του νοήματος της ζωής. Και ψάχνει να βρει στους ψυχοθεραπευτές αυτό που του λείπει. Η απουσία του Θεού τοξινώνει τον ψυχοσωματικό του οργανισμό και τον εξαχρειώνει.

Ο ι. ψαλμωδός βεβαιώνει για τους αρνητές της θείας παρουσίας: *«Οὐκ ἔστι φόβος (σεβασμός) Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν»* (Ψαλμ. ιγ', 3).

Η ΕΛΛΑΔΑ ΘΑ ΚΑΤΑΒΑΛΛΕΙ ΑΠΟ ΤΟ 2010 ΩΣ ΤΟ 2014 ΣΥΝΟΛΙΚΑ 83,7 ΔΙΣ ΕΥΡΩ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΤΟΚΟΥΣ!

Διαβάζουμε ότι «η Τρόικα επιθυμεί να πετύχει επέκταση του Μνημονίου μέχρι το 2020».

Η συνέχιση της εξάρτησης στην οποία έχει οδηγηθεί η χώρα μας από το Δ.Ν.Τ. και τις χώρες της Ευρωζώνης δρομολογεί εκποίηση του εθνικού μας πλούτου και των δημοσίων επιχειρήσεων.

Η σημερινή Κυβέρνηση φαίνεται πως αποτελεί κατάλληλο «όχημα» για την χρονική επέκταση του Μνημονίου. Τα ξένα οικονομικά συμφέροντα επιδιώκουν τη διατήρηση της υπερχρέωσης της Ελλάδας. Τα συμφέροντα αυτά είναι, κατά βάση, συμφέροντα των διεθνών τραπεζών, που μάλιστα ενθαρρύνονται και από τα συμφέροντα μεγαλομετόχων Ελληνικών τραπεζών. Έτσι η λειτουργία της στήριξης του μηχανισμού της ελληνικής οικονομίας συμβαίνει να οδηγεί, κατ' ουσίαν, σε μεταβίβαση πλούτου από την Αθήνα στο Βερολίνο (Financial Times, 11/4/2010).

Όπως παρατήρησε διάσημος αρθρογράφος, κανένας λαός δεν μπορεί ν' ανεχθεί μια επαχθή τοκογλυφική εξυπηρέτηση χρέους. Και μάλιστα όταν αυτή συνδυάζεται με την καταπάτηση της εθνικής του κυριαρχίας μέσω Μνημονίου. Θα ξυπνήσει άραγε ο λαός μας, για να κατανοήσει πώς πρέπει να κινείται για την υπεράσπιση των δικών του συμφερόντων;

(Βλ. και π. «Επίκαιρα», τ. 53°, 21-27.10.2010.)

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΔΙΕΙΣΔΥΣΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

Υπάρχει μυστικό σχέδιο, από πλευράς της Τουρκίας, να προωθούνται στην Ελλάδα μετανάστες από αραβικές χώρες, όπως από το Πακιστάν, Ιράν, Ιράκ, το Αφγανιστάν καθώς και από Μουσουλμανικά κράτη της Αφρικής (Υεμένη, Σομαλία, Νιγηρία) με απώτερο στόχο την αύξηση των ισλαμιστών σε περιοχές της Ελλάδος, καθώς και την ενδεχόμενη προώθησή τους στην Ευρώπη. Ο αρθρογράφος της εφ. Εστίας (4.8.2010) υπογραμμίζει, μεταξύ άλλων, ότι: «Οι Μουσουλμάνοι δεν αφομοιώνονται σαν μετανάστες» και «λειπουργούν σαν ξένο σώμα». Αργά ή γρήγορα, εκδηλώνονται επιθετικά κατά της πολιτείας στην οποία φιλοξενούνται. «Συνεπώς, χρειάζεται έγκαιρα εγρήγορση και μέτρα απέναντι στον κίνδυνο ισλαμικής διάβρωσης του κοινωνικού ιστού».

Ιδιαίτερα η πολιτική ηγεσία πρέπει να αφυπνιστεί και να αντιμετωπίσει, όπως αρμόζει για την ασφάλεια της χώρας, τις ύπουλες συνεχείς ενέργειες του τουρκικού Προξενείου της Κομοτηνής, στη Δυτική Θράκη. Ας κατανοήσουμε, επιτέλους, ηγεσία και λαός, ότι η Τουρκία συμπεριφέρεται απέναντι στην Ορθόδοξη Ελλάδα ως φορέας μιας επιθετικής ιδεολογίας.

Η ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΚΑΙ Η ΠΙΣΤΗ

Η συντροφικότητα και η αλληλεγγύη των μεταλλωρύχων σάλπη-κε σαν μήνυμα στον κόσμο από τον

πρόεδρο της Κομισιόν. Ο πρόεδρος της Χιλής Πινιέρα, εξάλλου, δήλωσε ότι η πίστη κίνησε βουνά και ζήτησε από όλες τις Εκκλησίες της Χιλής να χτυπήσουν τις καμπάνες.

Αλήθεια, όπως ειπώθηκε από τους απεγκλωβισθέντες, όταν κάποιος αισθανόταν άσχημα, ο σύντροφος που βρισκόταν δίπλα του, τον βοηθούσε. Έτσι είχε δημιουργηθεί σε όλους η πίστη ότι θα κερδίσουν τη ζωή.

Αλλά, αναμφισβήτητα, δύο άνθρωποι απ' αυτούς υπήρξαν οι συντελεστές της αλληλεγγύης και της ελπίδας. Πρώτος, ο Λουίς Ουρσούα, που θέλησε να βγει και τελευταίος από τη στοά στην επιφάνεια της γης. Αυτός βάσταξε το βάρος της επιβίωσης των εγκλωβισμένων χάρις στην ευρηματικότητα και στα αισθήματά του για την ομαλή συμβίωση των συναδέλφων του. Δεύτερος, ο Χοσέ Ενρίκες, που αποτελούσε κάθε μέρα το κλειδί της ενότητας αναμεταξύ τους και που του δόθηκε από τους συναδέλφους του η προσωνυμία του «πάστορα».

Άραγε, αν δεν βρίσκονταν οι δύο αυτοί άνθρωποι ανάμεσα στους εγκλωβισμένους, θα μπορούσαν να επιβιώσουν και να ανέλθουν όλοι στην γήινη επιφάνεια;

Τι μπορεί να πετύχει ένας άνθρωπος όταν ξεπερνάει τον εαυτό του και δίνεται στους συνανθρώπους του! Ο μεγάλος διδάσκαλος της Εκκλησίας και της Παιδείας ι. Χρυσόστομος το έχει επισημάνει: «εἷς ἄνθρωπος δύναται ὁλόκληρον δῆμον ἀνασώσασθαι».

ΕΘΝΙΚΟΝ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ Ο ΕΠΙΛΟΓΟΣ

...Σ' αυτόν τον τόπο δεν υπάρχουν και άνθρωποι εν τάξει,
στο χαρακτήρα, στο λόγο και στην πράξη;
...Ναι, υπάρχουν σ' αυτόν τον τόπο και πολίται
ενώπιον των οποίων καλείσθε ν' αποκαλυφθείτε.
...Άνθρωποι που δεν κάνουν τεμενάδες.
Που δε ξεσκονίζουνε γιακάδες.
Που έχουνε μπέσα.
Που δεν μεταχειρίζονται πλάγια μέσα.
Που δεν προβάλλουν το υπερεγώ τους.
Που δεν βάζουν τορπίλλες στο συνάδελφό τους.
Που τον εαυτό τους τον σέβονται.
Που σε ίντριγκες δεν ανακατεύονται.
Και περιμένουν - τι πράγματα αστεία -
ν' αναγνωρίσουν την αξία τους η Κοινωνία και η Πολιτεία.
Αλλά αυτό το είδος του πολίτου το εκλεκτό
αποτελεί ελάχιστο ποσοστό.
Στους εκατό, τρεις ή πέντε το ανώτατο όριο.

...Εάν μια σκέψη είχαμε, σκέψη κάθε στιγμής,
ότι πατρίς δεν είμαι «εγώ», πατρίς είμαστε «εμείς»
(λόγια σωστά, λόγια καφτά
του Μακρυγιάννη – και γραφτά).
Αν για σκοπούς κομματικούς
δεμένους με προσωπικούς
και οπαδοί κι ηγέτες,
των ξένων δεν γινόμαστε οι πρόθυμοι υπηρέτες
...εάν καθώς επήρχοντο αι των εχθρών ορδαί
εδώ δεν βγάζαμε οι μεν τους οφθαλμούς των δε,
εάν δεν είχαμε αυτά
κι άλλα τινά, λίαν γνωστά,
η Ελλάς, σε χώρο εδαφικό θάταν δεκαπλασία,
εις την Ευρώπη η μισή κι η ρέστη στην Ασία.
...Έτσι θα ήταν η Ελλάς – δεν είναι όνειρο θολό -
προ πάντων εάν είχαμε οι έλληνες μυαλό...

Π. Παπαδούκας

Ο ΑΒΕΡΩΦ στο Φάληρο σήμερα με τον ανδριάντα
του Ναυάρχου Κουντουριώτη στην ξηρά (R. Arnold-Baker)